

Os Rim-Berlin nadaljuje lov na male dežele

VADLANJE Z BALKANSKIMI DRŽAVAMI. —
ALI SOVJETSKA UNIJA RES IZGUBLJA
V IGRI Z NEMCIJO? — ITALIJA SE
OGLAŠA SVOJE ZELJE PO DALMACIJI

Upanje onih, ki so mislili, da
Rusija pomakne svoje meje do
Jugoslavije, se ni uresničilo.
Kajti Rumunija, ki jo je morda
Sovjetska Unija nameravala
zaseči, je danes nova nacijska
tlačnjava, ob kateri je vlada v
Moskvi upala izreči le še željo,
da bi tudi ona morala imeti za-
stopstvo v komisiji, ki upravlja
plovbo po Donavi.

Ali je Rusija izgubila?

Mnogi takozvani veščaki v
presojanju mednarodnega po-
lozaja zatrjujejo, da je Stalina
v tekmovalstvu za nadvladanje
dežel na Balkanu Hitler jako
ukanil. Posebno v Rumuniji.
Pustil mu je iti po prej dome-
njenem prijateljskem načrtu v
Besarabijo in v del Bukovine.
A ko hitro je Hitler uvidel, da
se ostali Rumunji silovito majo-
je tla in da Rusija preti napravi-
ti v nji "red in mir", jo je pre-
hitel s konferenco na Dunaju in
pa kajpada s pretnjami Mos-
kvi, da velja nenapadalni pakt
med Nemčijo in Rusijo le toli-
ko časa, dokler bo slednja pri-
volji "sodelovati". Tako je vlada
v Moskvi spoznala, da se la-
hko tudi ona zaplete v "impe-
rialistično" vojno, če se ji os
Berlin-Rim postavi po robu. Pa
se je odmaknila.

Rumunija je vsled tega sedaj
tako močno pod Hitlerjem, ka-
kor Avstrija in Slovaška. In ne
le to. Kako malo velja pakt, ki
ga je sklenil Stalin s Hitlerjem,
je dokaz to, da nemško rrvhno
poveljstvo gradi ob rumun-
ski-ruski meji utrdbe, kakor da
bo vojna tudi na tej strani že
čez par tednov izbruhnila.

Nameste, da bi se Moskva na
Balkanu uveljavila vsaj kolikor
je veljala tam carska Rusija, je
morala spet v pasivnost.

Udarec za Jugoslavijo

To je veiko ponižanje po-
rebno za Jugoslavijo, ki se je
nekaj časa po tolikih predsod-
kih proti boljševiški Moskvi po-

dala tja na romanje in jo vpra-
šala za zaščito. Poznavalci
spletk diplomacije pravijo, da
je Molotov jugoslovanski depu-
taciji obljubil več kakor dobro
trgovsko pogodbo. Berlin pa
mu je načrt prekrizal, če so po-
ročevalci, ki trdijo, da imajo
upogled v zakulisje, v pravem.
Rusija, če hoče danes na Bal-
kanu kaj pomeniti, mora v voj-
no z Nemčijo in Italijo. Rajše
kot za vojno pa se je Moskva
odločila za nadaljevanje "mi-
rovnne politike".

Zmaga Nemčije

To je ob enem zmaga nem-
ške diplomacije, ker si je pod-
vrgla pod svoj neoporečen vpliv
s to potezo ne samo Madžars-
sko, ki je bila pod njo že prej,
nego tudi Jugoslavijo. Ta je
sedaj brez moči vzlic svoji ve-
liki armadi. Kaj hoče državni
armada, če pa je v kleščah
dveh velesil, ako je brez za-
dostne industrije in brez zavez-
nikov?

Tako se jugoslovanska vlada
na vso moč trudi ugovarjati Ber-
linu in Rimu ter uvajati fašizem,
delavci pa gledajo preko Ru-
munije v Rusijo in jo kličejo,
posebno na Hrvatskem in v Sr-
biji, naj jim pride na pomoč...
Hitler se smeji. Zatrduje je
prepričan, da kakor je preon-
gavil Rumunijo, bo to storil tu-
di z Jugoslavijo. Saj mu je bila
sreča mila še celo v jačjih de-
želah, na primer v Franciji,
in Belgiji, kako bi se mu torej
mogla Jugoslavija postavljati
po robu? In Rusija, kajpada,
molči.

Vloga Italije

Nemčija si je v tej svoji po-
litiki pritegnila Italijo toliko
nase, da caplja znjo tudi če ji
je še tako v škodo... Hitler ve,
da Italija hoče več kot biti le
zaveznica Nemčije, pa ji je
marsikaj obljubil. Koliko in
(Nadaljevanje na 4. strani)

Preganjanje komunistov v Oklahomi

Koncem avgusta je policija
na ukaz oblasti udrla v urad
komunistične stranke v Okla-
homa Cityju in istočasno v do-
mове znanih komunistov in nji-
hovitih simpatizirarjev. Prebrska-
la je vse in zasegla komunisti-
čno literaturo, propagandne le-
take in zemljevide, na katerih
so bila razna znamenja.

Radl teh zemljevidov mesta
in države Oklahome je oblast
"zasumila", da je dobila v pest
nevarne petokolonce.

Takoj po aretaciji so jih za-
prijeli vsakega posebej. Po nekaj
dneh prizadevanj njihovih pri-
jateljev, da jih dobe iz zapore
proti poročstvu, je sodišče dolo-
čilo za vsakega \$50,000 jamče-
vine. Tolikšnega poročstva niso
zmogli. Pozneje jim je bilo zni-
žano na \$10,000 za vsakega,
kar je še zmerom večja vsota,
kar pa jo sodišča v Oklahomi
določajo celo za morilce in dru-
ge zločince.

Sovrašstvo proti komunistom
je veliko. V svoji agitaciji pra-
vijo, da so si nakopali srd obla-
sti vsled svoje propagande pro-
ti konspiraciji in "imperialisti-
čni vojni", ki jo podpira ameri-
ska vlada s pošiljanjem muni-
cije Angliji.

Glede zemljevidov obtoženi
komunisti pojasnjujejo, da so si
jih zaznamovali na svojih agi-
tacijskih potovanjih po državi.
Oblast jih toži na podlagi za-
kona o kriminalnem sindikaliz-
mu. Če bodo spoznani krivim,
jih sodišče sme obsoditi do de-
set let zapore in do \$10,000
globe.

Skozi nekaj tednov pred vo-
litvami je časopisje v tretjem
rajhu pretilo švedski, da mora
rjen tisk prenehati pisati "Za-
ljlivo" o Nemčiji. Posebno na
piki je imelo največji švedski
socialistični dnevnik Social-Dem-
okraten.

Ljudstva nemške pretnje ni-
so ostrušile.
Švedski parlament ima 230

Kako odpraviti dolgočasje v zakloniščih?

Nemci se nadejajo, da bodo Angleže s svojimi neprestanimi bombnimi
napadi na angleška mesta živčno kmalu toliko utrudili, da bodo zahtevali
mir. In je res mučno teči v zaklonišča včasih po štirih urah na dan, ali pa traja
napad nemških letalcev kar po štiri do 10 ur zdrizema. Ljudje pa sede ali
stoje v zakloniščih dokler jim ni spet dan signal, da je nevarnost minula.
Monotonost jih muči. Vrh tega je vse z reda. V tovarni se muči, da je treba
biti namerano na žibtu pa v kaki duplini. Ako je dan signal za beg pred pol-
dnem, ali pred večerjo, je treba gospodinjim pustiti kuhanje in teči z otroci.
V zakloniščih se nekatere motijo z ročnimi deli in s pomenki.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Nemški vpliv v ameriški in-
dustriji je nov predmet vladne
preiskave. Kajti ameriška in-
dustrija je postala po prejšnji
vojni z ameriško tesno poveza-
na. Nemški inženirji so v ame-
riških industrialnih obratih
znan pojav. Saj je imel, ali
morda ima še sedaj tudi Henry
Ford v takih službah celo ožje
člane družine bivšega kajzerja.
Ameriška vlada se boji, da po-
zna Nemčija s pomočjo svojih
tehnikov vse skrivnosti ameri-
ške obrambne industrije, pa že-
li dognati, koliko upogleda
imajo vanjo. Lahko bi brez pre-
iskave vedela, da toliko kot ga
je mogoče imeti. In če so res
Hitlerjevi agenti, je akcija pro-
ti njim prepozna.

Ugrabljenja (kidnaping) za
denar so star poklic, a nenaj-
bolj na Kitajskem. Z tujin-
skih državah in v Mehiki, kjer
se je bilo "kidnapingem" naj-
laglje skriti tudi po iztirjanju
vsote. V tej deželi so imoviti
sloji vsled strahu pred ugrab-
ljevalci izposlovali proti njim
zvezni zakon, ki dobro deluje.
Vzlic temu se je zločin te vrste
po dolgem času spet dogodil. V
bližini San Franciscua je ropar
ugrabil otroka družini franco-
skega aristokrata Tristana, ki
se je priženil v multimilijonar-
ske ameriške kroge. Ropar je
po ugrabljenju 3-letnega dečka
zahteval sto tisoč dolarjev od-
kupnine. Dan razpne je bila
vsata že pripravljena zanj.
Škoda otroka, ki je pri tem ne-

dolžna žrtev. Toda ropi te vrste
so posledice obstoječega siste-
ma. Aristokrat Marc de Tristan
živi v vili ob Pacifiku, kakršno
si morejo privoščiti le najboga-
tejši ljudje na svetu. Za milijon-
ne dolarjev, ki so mu na razpo-
lago, ni delal. Pa zamika koga
v nižinah, da bi bil tudi on de-
ležen nekoliko njegovega raja.
V tem slučaju se roparju to ni
posrečilo. Dobili so ga z ugrab-
ljenim otrokom vred 22. sept.,
dobra dva dni po izvršenem
zločinu. Pravijo, da je Neme-
ci, ki je pršel v Ameriko 1935.
Zaloten je bil slučajno. Dvema
gozdarjema je postal sumljiv
zaradi otroka. Ko jima je za-
grozil z revolverjem in skušal
pobegniti, sta ga pretepla in iz-
ročila oblastim. Kaznovan bo
zelo, kajti v strahu pred "kid-
naparji" so imoviti sloji izpo-
slovali proti njim zelo stroge
postave v posameznih državah
in še zvezno postavbo po vrhu.

Francija je ob pričetku vojne
lanskega septembra zasegla
vso imovino premožnih komu-
nističnih politikov, ki so pobeg-
nili, in tiskarne ter domove ko-
munistične stranke. Ob enem je
s poročila, da jo bo prodala na
javni dražbi v korist državne
blagajne. Po premirju z Nem-
čijo pa je ta svoj ukrep odložila,
pravijo, po naročilu nemške
vlade.

American Newspaper Guild
(CIO) je bil pri Hearstovih ča-
(Nadaljevanje na 5. strani.)

SOC. STRANKA DELUJE ZA ODPRAVO KONSKRIPCIJE

Komunisti vložili proti peticijam soc. stranke priziv

Komunisti v Illinoisu so pri
državni volilni komisiji vložili
priziv proti peticijam soc.
stranke, češ, da so nepravilne,
da so bili podpisani nabirani pod
napačnimi pretvezami itd.

Njihov namen je soc. stranki
preprečiti priti na glasovnico.

Priziv proti komunističnim
peticijam pa je vložila Ameri-
ška legija. Bile so zavržene.

V jezi nad tem se skušajo
komunisti maščevati nad socia-
listi, ker se nad Legijo in nad
demokratskimi politikami ne mo-
rejo.

Urud illinoiske soc. stranke
je podvzel primerne korake, da
nakano komunistov prepreči.

MNOGO NOVIH DRŽAVLJANOV

Dasi je državljanstvo sedaj
težje dobiti kakor do leta 1917,
se skoro vsakdo, ki ga še nima,
žuri, da si ga čimprej preskrbi.
V čikaškem distriktu je do-
bilo državljanstva pravice v mi-
nulem fiskalnem letu, ki je bilo
končano 30. junija, 30,293 tu-
jorodcev in 950 Američank, ki
so izgubile državljanstvo vsled
poroke z nedržavljanji.

Izmed novih državljanov v
omenjenem distriktu je 16,600
moških, torej nad polovico. Pri-
selili so se v to deželo iz 41.
držav. Največ novih državljan-
ov je poljske narodnosti, nam-
reč 5,313. Nemci so na drugem
mestu. Teh je 4,340. Dalje je
dobil državljanstvo 2,531 Ita-
lijanov, 3,225 priseljencev iz
raznih krajev Velike Britanije,
1,747 iz Rusije, 1714 iz Jugos-
lavije, 1,620 iz Češke itd.

Ustanovljanje posebnih klubov za ojačanje volilne kampanje

Republikanci pravijo, da ima-
jo po deželi par tisoč klubov, ki
pomagajo regularni strankni
organizaciji agitirati za Will-
kieja. Slični posebni klubi de-
lujejo za Roosevelta. Imajo ra-
zna imena. Agitirajo med de-
lavci, tujerodnimi državljanji,
v unijah, med farmarji, trgovci
in profesionalci.

Tudi soc. stranka ima nekaj
takih klubov, na primer "Labor
Committees for Thomas and
Krueger", odbor intelektualcev
in slične. Soc. stranka bi pose-
bne skupine še najbolj potrebo-
vala, ker je njena regularna or-
ganizacija prešibka, da bi mo-
gla voditi sama kampanjo v ve-
likem obsegu.

THOMAS IN KRUEGER NA KAMPANJSKI TURI PO VZHODU IN ZAPADU. — EKSEKUTIVA IZJAVLJA, DA SE BO V BOJU ZA ODPRAVO PRISILNE VOJAŠČINE POSLUŽEVALA SAMO LEGALNIH SREDSTEV

Čim je bil zakon za obvezno
vojaško službo sprejet, je ekse-
kutiva soc. stranke izjavila, da
bo delovala za njegovo odpra-
vo. Kajti v mirnem času po nje-
nem mnenju ni taka postava ni-
ti malo potrebna, vrh tega o-
graža demokracijo in poveča-
va nevarnost, da se ta dežela
zaplete v vojno.

Svarilo pred nezakonitostmi

Eksekutiva izjavlja, da se bo
soc. stranka v namen odprave
konskripcije posluževala samo
legalnih sredstev in ob enem
svetuje vsem, ki se vojaščine
mislijo braniti, da to vrše le na
podlagi ustavnih pravic. Krše-
nje zakonov ne bi nikomur po-

očevani s "conscientious object-
ors". V sedanjem konspiracij-
skem zakonu jim ni dano ni-
kakšno jamstvo, da se bo njiho-
ve ugovore upoštevalo. Izvzeti
so samo bogoslovci in teh je
mного, kakor je mnogo raznih
ver.

Izjava soc. stranke pravi, da
kdor bo izjavil, da odklanja
služiti v armadi ker je socialist,
mora vedeti, da to stori na svo-
jo odgovornost, ne pa po navo-
dilu kakšne politične stranke.
Pomagala pa bo v obrambi
vseh, ki se bodo branili prisilne
vojaščine iskreno s stališča pre-
pričanja.

Poročilo o tem sklepu ekse-
kutive dalje izvaja, da je soc.
stranka stranka mladih ljudi.
Mnogi izmed njih imajo v nji
odgovorna mesta. Tem pravi,
da ni nepatriotično in ne v kvár
socializmu, ako pri registraciji
izjavijo, da vsled svojega dela
in aktivnosti žele, da se jih ne
vpokliče med prvimi.

Tudi smatra, da je nepravil-
no priznati za vzrok oprostive
od vojaščine le vero, ker uči
"ne ubijaj", ne pa tudi taka
ideološka gibanja, ki so resni-
čno zoper militarizem in
vojno.

Premišljenost potrebna

Ker je možnost, da bi kje
kak lokal v boju proti kon-
skripciji izvršil kake nepremi-
šljenosti, jim strankina eksek-
utiva naroča, da se naj ravnajo
po teh direktivah. In čejim ni v
njih kaj jasno, naj se obrnejo
za nadaljna pojasnila na stran-
kin urad.

Obvezna vojaška služba je
sedaj zakon. V kongresu je soc.
stranka brez zastopstva, torej
ne more drugega kot agitirati
za odpravo konskripcije med
ljudstvom. Opozicija v kong-
resu je storila vse kar je mo-
gla, da sprejem take postave
prepreči. Ni se ji posrečilo. Ni
ne kaže, da misli tudi ona pod-
vzeti korake, da se jo prekliče.
Vlada brčkone tudi ne bi trpela
kake velike kampanje proti
konskripciji sedaj, ko je njen
trden namen, da s tem sred-
stvom poveča armado za stoti-
soče mož.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

NORMAN THOMAS

magalo, branila pa bo vsakega,
ki bo zahteval, da se ga voja-
ščine oprosti na podlagi njego-
ve verskega, socialnega ali
filozofičnega stališča, oziroma
prepričanja.

Taki nasveti so pametni, kajti
vsaka drugačna taktika v se-
danjih razmerah bi imela za
posledico spravljavanje v nesrečo
one, ki bi mislili, da lahko klju-
bujejo tej postavi:

Prepričanje in prisilna voja- ščina

V času prejšnje vojne so
mnogi odklonili iti k vojakom
na podlagi svojega verskega
prepričanja. Marsikdo je od-
klonil služiti v armadi z izjavo,
da mu njegovo etično stališče
ne dopušča biti vojak. V angle-
ščini so te vrste odporniki ozna-

V TEJ ŠTEVILKI...

Poročilo o najvažnejših sklepih konvencije JSKJ
je na drugi strani.

Enako članek, ki pojasnjuje razlike med kam-
panjskimi sredstvi strank v sedanjem volilnem boju.
Komentarji so na 4. strani, poročilo o agitator-
jih in njihovem delu, ki ga je priredil Chas. Pogore-
lec, pa je na 3. strani.

O stališču soc. stranke glede konskripcije, vna-
nje politike in notranjih problemih Zed. držav je
članek na prvi strani.

Kako v negotovosti so v sedanjih dobi fašistične-
ga barbarizma male dežele, med njimi vsi jugoslo-
vanski narodi, razpravlja spis, ki se pričinja na prvi
strani.

Vukov potopis je na 3. strani. Povestno gradivo
na 5. Članek o politični situaciji v Wisconsinu je
na 4. strani.

Polea tega gradiva je v tej številki v slovenskem
in angleškem delu mnogo drugega zanimivega raz-
novrstnega gradiva. Panudite ta list v čitanje svo-
jim prijateljem in jim priporočite, da se naj nanj
tudi naroče.

Zmaga social-demokratske stranke na Švedskem

Človek bi pričakoval, da se
bo ljudstvo na Švedskem vsled
prikritosti nacijske Nemčije obr-
nilo od social-demokratske h
kaki konservativni stranki, to-
da volitve v parlament, ki so se
vršile 5. septembra, so pokazale
nasprotno.

Skozi nekaj tednov pred vo-
litvami je časopisje v tretjem
rajhu pretilo švedski, da mora
rjen tisk prenehati pisati "Za-
ljlivo" o Nemčiji. Posebno na
piki je imelo največji švedski
socialistični dnevnik Social-Dem-
okraten.

članov. Izmed teh je 134 social-
demokratov ali 19 več kot v
prejšnji zbornici. Vse druge
stranke so nazadovale. Naj-
bolj agrarna, ki je izgubila
9 mandatov. Takozvana socia-
listična stranka je ob vse man-
date. Predstavlja jo struja, ki
se je pred več leti ločila od so-
cial-demokratske stranke in v
nji je tudi nekaj bivših komuni-
stov. Komunistična stranka ima
v novi zbornici 3 poslance ali
dva manj kot v prejšnji. Dobila
je več kot polovico manj glasov
kot leta 1936. Konservativna
stranka ima 42 poslancev, a-
grarna 28, in liberalna 23.

pomeni ta izid nobene spre-
membe. Premier social-demo-
krat Per Albin Hanson zastopa
politiko miru in nevtiralnosti. Z
Nemčijo nima ideološko nič
skupnega, toda v švedski izvozni
trgovini je Nemčija sedaj
največja odjemalka. Švedska
železna ruda gre večinoma v
nemške pravce.

Enako uradne odnošaje goji
švedska z Rusijo. Nobeni teh
dveh dežel se ne bi mogla uspe-
šno upirati, toda vzlic temu se
v odnošajih z njima ravna kot
ponosa država.

Tudi v notranji politiki za-
stopa švedska soc. demokratska
stranka v gospodarstvu in

v politiki taktiko mirnega evo-
lucijskega razvoja. Vzlic vojni
na kontinentu so življenske
razmere na Švedskem boljše
kot v katerikoli drugi deželi v
Evropi. Vladajoča stranka si
bo prizadevala, da ljudstvu o-
hrani blagostanje. V socialisti-
čni delavski internacionali, ki
je sedaj vsled vojne kajpada
zelo prizadeta vsled uničenih
delavskih strank, je bila šved-
ska social-demokratska stran-
ka ena najvažnejših. Ako se An-
gliji posreči odbiti Hitlerjevo
nevarnost, bosta švedska in an-
gleška delavska stranka glavni
faktor pri obnavljanju med-
narodnega delavskega gibanja.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Volilna kampanja stane

Predsedniški kandidat republikanske stranke Wendell Willkie se vozi na svoji kampanjski turi po deželi s posebnim vlakom. Ima dvanajst vagonov prvega reda. Willkie bo z njim prepotoval 18 držav. V njemu je poskrbljeno za vse ugodnosti velike družbe, ki potuje s kandidatom. V nji je nad 30 časniških poročevalcev in fotografov. En voz imajo operatorji filmskih kamer za "snemanje novic" na Willkiejevi poti. V enem vozu delajo stenografke in operatorji mimeografv. Naravno, da je poskrbljeno tudi za radio operatorje in announcerje, ki razširijo Willkiejev glas po radijskih omrežjih.

Socialistična stranka je imela leta 1908 poseben vlak za Debsovo kampanjsko turo. Imenovala ga je "Red Special". Toda bil je majhen in dostikrat pripet k kakemu rednemu vlaku.

Willkiejev poseben vlak bo stal mnogo tisoč dolarjev. Za glasanje v listih in po radiu bo republikanski kampanjski odbor potrošil stotisočake. Računajo, da bo Willkiejeva kampanja stala približno tri in pol milijona dolarjev. Stala bo bržkone direktno še enkrat toliko. Vrh tega vodijo kandidati v državne urade in v zvezni kongres še svoje kampanje, kar pomeni nadaljne stotisočake. Republikanci in demokrati za denar v volilnih bojih niso v stiski.

Ko je predsednik Roosevelt govoril na nedavni konvenciji unije voznikov, šoferjev in pomočnikov, je bil njegov govor razširjen tudi po radijskem omrežju. To je stalo dvajset tisoč dolarjev. Plačala jih je unija iz svoje blagajne. Ta Rooseveltov govor je bil agitacija za njegovo ponovno izvolitev. Milijone ljudi ga je poslušalo. Vsi veliki dnevniki so ga priobčili v celoti. Roosevelt in Willkie imata vso mogočo pozornost javnosti. Veliko agitacije zanju je plačane. Veliko jo ljudje in časopisi izvrše zastonj.

Socialistična stranka nima niti z daleč takih prednosti. Unija, ki lahko plača za Rooseveltov govor po radijskem omrežju dvajset tisoč dolarjev, ne bo prispevala za kampanjo v prid Thomasa ničesar. Pred štirimi leti je unija UMW potrošila v agitaciji za Roosevelta in druge demokratske kandidate okrog pol milijona dolarjev. Socialistični kampanjski odbor bi od nje zaman pričakoval tudi male vsote. Včasih so unije socialistični stranki gmotno in v agitaciji že veliko pomagale. Po vojni se je to spremenilo.

Volilna kampanja brez zadostnih gmotnih sredstev in brez močne organizacije je težavna stvar. Imamo program, ki bi ljudstvu dal mnogo več kot pa mu more nuditi kak new deal. A kako ljudi prepričati, da bi glasovali sebi v korist, če oddajo svoje glasove socialističnim kandidatom, ako nam manjka gmotnih virov?

Norman Thomas stori kolikor s skromnimi sredstvi socialistične stranke zmore. Ne vozi se v posebnem vlaku, nego večinoma z avtom, da obišče čimveč krajev in delo vrši s kolikor mogoče nizkimi stroški.

Člani in somišljeniki — letos se mora stranka veliko zanašati na slednje, pomagajo, da se čuje tudi o Normanu Thomasu in Kruegerju. Ako bi imeli take prijatelje kot jih imata Willkie in v unijah Roosevelt, bi lahko Thomas govoril po radijskem omrežju dostikrat in ne samo po 15 minut. Časopisi bi potem več pisali o njemu in socialistični kampanjski letaki bi dobili med ljudstvom večjo pozornost.

Ampak treba se je sprijazniti s tem položajem in storiti v kampanji kolikor se z danimi sredstvi in močmi največ more.

Razvoj človeka

Z vrh drevesa v dupline.
Iz dupline v nebotičnike.
Iz nebotičnikov vstred bomb nazaj v dupline.
(Po Am. Guardianu.)

Posrečena akcija s peticijami

Ako ne bo kakih posebnih ovir ali ugovorov proti podpisom na peticijah za nominiranje socialističnih kandidatov, bodo novembra na glasovnici v vseh državah, v katerih živi večina Slovencev. Glavne so Pensylvanija, Ohio, Illinois, Wisconsin, New York itd. V Kansasu, kjer na peticije ni treba mnogo imen, sta delo izvršila slovenski klub med premogarji in angleški v Wichita. Drugih tam ni. Tudi v Ohiju, Penni, Illinoisu in Wisconsinu so pri nabiranju podpisov pomagali naši člani in somišljeniki.

Sedaj, ko je težko delo s peticijami opravljeno, je na redu agitacija za pridobitev volilcev. Kajti če ne dobi socialistična rubrika 5. novembra zadosti glasov, po volilnih zakonih ne bo priznana za stranko in čaka jo ponovno težko delo s peticijami, ki bi se ga v drugem slučaju lahko porabila za agitacijo.

Edino oni pomagajo, ki se ob pravi uri združijo s mnogimi; posameznik osamljen nič ne pomaga.—Goethe.

Vojna je blaznost. Ampak odpravili je ne bomo z blaznostjo, pač pa s pametjo.

GLAD MED JETNIKI NA HUDICEVEM OTOKU

Francija ima blizu svoje kolonije Gujana v Južni Ameriki otok, kamor je pošiljala take zločince, ki jih je hotela najhujše kaznovati ne da jih bi obsedila v smrt. Tu sem je spravljal na varno tudi politične kaznjence, med katerimi je bil slovit Dreyfus. Za njegovo osvoboditev se je posebno boril pisatelj Zola in zmagal. Razmere med jetniki na tem kamenitem otoku so bile tako obupne, da je kraj dobil ime "Hudičev otok". Tudi sedaj ima Francija na njemu več tisoč kaznjencev. Od kar je bila poražena, jim je nehala oskrbovati hrano. Vlada v Vichyju je valdc svojih težkoč pozabila nanje. Na otoku

je nastala velod glada in bankrotiranja avtoritete anarhije. Nekaj jetnikov je pobegnilo v čolnih. La skupina, ki in ne goraji sliki, se je otela. Dospela je po dolgem potovanju in mnogih iskrcajih do obrežja Floride, kjer so je zajeli ameriški obrežni stražniki. Kaznjenci so postajali, da so namenjeni v Kanado.

Mnogi ameriški humanitarci so nato spelirali na ameriško vlado, naj poskrbi jetnikom na otoku hrano, ki je sedaj bolj "hudičev" kot kdajkoli v svoji nesloviti zgodovini.

JSKJ SKLENILA SPREMENITI IME, DRUGO V NJI OSTANE PO STAREM

KONVENCIJA ZVIŠALA PLAČE ODBORNIKOM. — PONASANJE Z NAPREDOVANJEM POD GESLOM "POPOLNE NEPRISTRANOSTI". DVOJNO MERILO. — "POSTAVE" IN PROSVETNA MATICA

JSKJ se bo lahko ponašala, da je prva jugoslovanska podporni organizacija, ki je sklenila "amerikanizirati" svoje ime. Doslej so bili vsi poskusi na njenih konvencijah za spremenitev imena neuspešni. Šlo se je na njih namreč zaradi označbe "katoliška". JSKJ je po pravih versko in politično nepristranska. "Naj bo torej nepristranska tudi v imenu, kar pravi v pravilih, da je," so pred leti argumentirali oni, ki so smatrali, da je tista določba v pravilih le proti akcijam in aktivnostim zavednega delavstva, ne pa tudi proti podpiranju cerkve, kateri so mnoga društva pomagala direktno ali pa o ovinkih in počno to vzlic pravilom še danes.

Toda predlog za črtanje označbe "katoliška" je bil vselej poražen z veliko večino od onih, ki urivajo "nepristranost" le tistim društvom, ki bi rada podpirala napredne delavske prosvetne akcije. Saj jih sicer ni mnogo takih društev, a nekaj jih je vendarle. Pa so jim s tisto tečko zaprili pot. Večina — velika večina glavnega odbora pa je taka, da sicer ni župnikom popolnoma po godu, a pritoževati se nad njo vendarle ne morejo. Kajti škoduje njim ne v nobenem oziru.

Za spremembo imena

Ko hitro pa se je ogrel za spremenitev imena tudi Anton Zbašnik, je katoliška opozicija splahnela. Doslej je bil Zbašnik proti spremembi. Vedno pa se je znal prikupiti enim kot drugim s primernimi opravičevanji in argumenti.

Na tej konvenciji je bil on za spremembo imena. In sicer ne zato, da se črta iz njega označba "katoliška", nego da se ga amerikanizira.

Marsikdo ne pozna ozadja te poteze. JSKJ ima mnogo mladine. Njeni starši so se že iz marsikakega društva po naravnih zakonih umaknili in vodstvo so prevzeli mladi, tu rojeni ljudje. Nekateri izmed teh mlajših — mnogi izmed njih so že zreli možje — so tudi zelo delovni člani. Nič kaj pa jim ni všeč — prva označba ("jugoslovanska") v imenu njihove jednote. Druga je O. K. In tako so v pomenkih razmotrivali "mladi" in "stari" nešteto krat, da bi bilo zaradi agitacije na splošno dobro spremeniti ime na "ameriško". Kar se besede "katoliška" tiče, je "ameriška". Ampak če rečemo "jugoslovanska... jednota", to vedno pomeni "foreignersko" organizacijo. Še celo tu rojene Slovence je v njo težko dobiti, kako šele druge! Ampak mi-

kavno ime, ki ne bi spominjalo na tujerodnost ustanoviteljev in graditeljev organizacije bo pomagalo.

Anton Zbašnik je soglašal. In tako je konvencija brez kakih opozicij, kakršna se je pojavljala ob takih priložnostih na prejšnjih konvencijah, poverila gl. odboru pravico spremeniti ime.

Nelahka stvar

Svetovanih je bilo mnogo imen. Tajnik Zbašnik jih je imel precej tudi sam v svojem škrtnicelju. Eno, ki je bilo večini zelo všeč, je "American Fraternal Union". Ampak sedaj si pri takih stvareh laste važno besedo tudi zavarovalniški komisariji. Težko, da bi kdo izmed njih "amerikanizirano" imena nasprotoval. A je možno, da kaka organizacija s stično označbo že postoji. To glavni tajnik sicer lahko ve iz seznama podpornih organizacij, ki je na razpolago ne samo njemu nego vsakemu, ki se zanima za take stvari. Toda fakt je tudi, da imajo zavarovalniški komisariji svoje kaprice. Imen se brez njihovega privoljenja ne more spreminjati.

Dejstvo torej je, da je prva podporni organizacija, ki si je ob rojstvu nadela ime "jugoslovanska" tudi prva, ki ga je sklenila opustiti. In to vzlic temu, da so njeni besedniki dose-daj — med njimi posebno Zbašnik, radi poudarjali "JUGOSLOVANSKA! katoliška jednota!"

Vprašanje združenja

S predlogom SSPZ za združenje se je ta konvencija bavila nad en dan. Anton Zbašnik se je pozneje zgražal, da je ta "zadeva požrla Jugoslovanski katoliški jednoti samo na konvenciji nad \$5000 vsled izgube časa."

Predlog SSPZ je bil objavljen v Novi Dobi in vsak delegat ga je imel pred sabo. Na konvenciji je gl. odbor SSPZ poslal Mirka Kuhlja, da razlaga pomen posameznih točk v pogodbi, če ne bo komu razumljiva. Pa je slabo naletel. Kajti vrhovni svet je pogodbo SSPZ zavrgel še predno jo je v končno izvrženje predlagal konvenciji v Waukeganu. To je bilo razvidno v momentu, ko je pričel poročati o pogajanjih in pogodbi združevalni pooblaščenec JSKJ Janko Rogelj. Pritoževal se je med drugim o hladnem ali celo neprijateljskem obnašanju nekaterih odborikov SSPZ, posebno še delegatov na njeni clevelandski konvenciji. In ko bi jim bil na-

tisti konvenciji rad odgovoril, mu ni bilo dano.

Načelna izjava

Glasiilo SSPZ "Napredek" z dne 18. septembra tolmači, da je konvencija JSKJ pogodbo SSPZ za združenje zavrgla očitno največ zaradi načelne izjave.

V pogodbi, ki jo je predložila SSPZ, načelna izjava določa podpiranje delavskih stremeljenj, dočim je kardinalna točka JSKJ "nepristranost" v takih stvareh. "Napredek", ki se tiska pri "Enakopravnosti" v Clevelandu, kakor glasiilo JSKJ "Nova Doba" meni, da so na konvenciji v Waukeganu delegati najbrže pripisovali tako lep napredek svoji organizaciji baš zaradi "nepristranosti" JSKJ.

Bolj naravnost povedano bi to pomenilo, da je vrhovni svet JSKJ s svojim načelnikom odbil predlog SSPZ zgolj radi načelne izjave, je pa za "pridruženje" drugih organizacij k JSKJ na podlagi njenih pravil in njene "načelne" izjave.

Tako tudi je. SSPZ je storila napako, ko se je podala v pogajanja s to organizacijo, kajti vedela je lahko vnaprej, da JSKJ ni za združenje pod novo načelno izjavo, še manj pa za razpustitev in ustanovitev nove organizacije, čeprav je za spremenitev imena. To bi bila edina koncesija, ki bi jo JSKJ dala, toda ne zaradi SSPZ pač pa vsled svojih že prej pojasnenih motivov.

Spremembe v odboru

V novem odboru JSKJ je samo ena važna sprememba. Do-

REGISTRIRANJE TUJCEV SE VRŠI BREZ ZAPREK

Razni vojni dogodki, posebno pa še sprejem postave za obvezno vojaško službo so potisnili v ozadje zanimanja zakon, radi katerega se morajo registrirati in dati odtiske prstov vsi, ki še niso državljani. Registriranje se vrši v pošt-nih uradih. Ljudje prihajajo — mnogi izmed njih so v tej deželi že po več desetletij, in se prijavljajo za "tujce". Večinoma imajo družine, mnogi tudi posestva v mestih, prodajalne in farme. Veliko izmed njih je revežev, ki so garali v tej deželi od prvega dne svojega prihoda in jim sreča ni bila niti toliko mila, da bi si kaj prihranili vsaj za slučaj stiske. V takem položaju se niso brigali za ničesar. Nekaterim, ki še nimajo drugega papirja, a ljudje za jih smatrajo za državljane, je ne-

sedanji predsednik Paul Bartel iz Waukegana je že ob otvoritvi konvencije pojamral, da mu ne dajo "nobene veljave". Po-udarjal je, da delajo s tem krivicco njegovemu uradu. In čudo — že tu je bila kamen spotike Prosvetna matica! Šlo se je radi društva št. 108 JSKJ v Girardu, O., ki se je pregrešilo s tem, da je izvolilo delegata na zbor Prosvetne matice v Clevelandu. Vrhovni svet je smatral to za silno velik prestopok in zameril Bartlu, ker baže društvu ni ukazal ravnati se po pravilih. A Bartel je dokazal, da je to storil, kar ve tudi omenjeno društvo v Girardu. Pod njegovim pritiskom je odstopilo od Prosvetne matice, "da bo mir".

Novi odbor

Bartel je dobil pri volitvah za predsednika le malo glasov, kar je bilo znano še predno se je konvencija pričela. Novi gl. predsednik je Janko N. Rogelj v Clevelandu. Njegova plača je \$600 na leto. Bartel je prejel \$500. Gl. tajnik Zbašnik je bil izvoljen kajpada soglasno in plača mu je bila zvišana na \$300 na mesec. (\$50 več kot jo je imel doslej.)

Urednik Anton J. Terbovec je bil ponovno soglasno izvoljen. Dobil je tudi stalnega pomočnika, ki bo urejeval angleški del Nove Dobe in mu pomagal pri drugih delih v uredništvu in upravi. Pomožni urednik je Stanley Pechavar iz Elyja. Pri Novi Dobi je delal že od prejšnje konvencije. Uposlen je bil v glavnem uradu. Sedaj se preseli v Cleveland.

Glavni odbor ima 22 članov, ki so sledeči:

Janko N. Rogelj, predsednik; podpredsedniki: Frank Okoren, Denver, prvi podpredsednik; Paul J. Oblock, Center, Pa., drugi podpredsednik; Joseph Kovach, Ely, Minn., tretji podpredsednik; Anton Krapenc, Chicago, Ill., četrti podpredsednik; Joseph Snel, Pittsburgh, Pa., peti podpredsednik, in Mary Predovich, Butte, Mont., šest podpredsednica.

Anton Zbašnik, tajnik; Frank Tomich, Ely, Minn., pomožni tajnik; Anton Tausely, Krays, Pa., nadomestni pomožni tajnik; Louis Champa, Ely, Minn., blagajnik. Dr. F. J. Arch, Pittsburgh, Pa., vrhovni zdravnik. Anton J. Terbovec, Cleveland, Ohio, urednik.

John Kumiec, Lorain, O., predsednik nadzornega odbora; Frank Vranichar, Matt Anzelc in Andrew Milavec so bili ponovno izvoljeni v nadzorni odbor. Novo-izvoljen F. J. Kress, Pittsburgh, Pa.

V porotni odbor sta bila novoizvoljena Steve Mausser, Denver, Colo., in Ignac Zajc, Brooklyn, N. Y. Od prej pa so ostali v porotnem odboru Anton Okolih, Barberton, O., predsednik porotnega odbora; Frank Mikec, Strabane, Pa., in Rose Svetich, Ely, Minn.

Nova Doba se bo še tiskala pri Enakopravnosti v Clevelandu. Tozadevna pogodba je bila podpisana za nadaljna štiri leta. Poudorbo za tisk je poslala tudi tiskarna Ameriške Domovine.

Prihodnja konvencija v Rock Springsu

Iz navidezno nerazumljivih vzrokov je delegacija sklenila, da bo prihodnja konvencija v Rock Springsu. En argument v to je bil, da je tam mnogo Slovencev in vsled tega dobro polje za agitacijo. Med mlajšimi delegati in tudi med drugimi pa je šel glas, da bo iz Rock Springsa lepa prilika za izlet v Yellowstone Park. To je menda tudi edini zanimiv kraj, ki sicer ni blizu Rock Springsa, toda tudi ne tako daleč, da se bi izleta

ne moglo prirediti. JSKJ je konvencije na zapadu že imela, pred 30. leti na primer v Denverju.

Prosvetna matica in JSKJ

Tajnik Prosvetne matice Ch. Pogorelec je poslal konvenciji v Waukegan pozdrav in izrazil željo, da naj delegacija stališče z ozirom na to ustanovo spremini.

In res so mnogi uvideli, da ni prav delati razliko napram organizaciji kot je Prosvetna matica zgolj zato, ker so v nji med drugimi tudi socialisti. Saj so tudi v JSKJ. Veliko članov JSKJ ve, da je temeljni namen Prosvetne matice gojiti kulturno delo in slogu med društvi vseh organizacij in njih članov v namene, radi katerih je bila ustanovljena.

Ko pa je tajnik Zbašnik uvidel, da bo konvencija predlog v prid P. M. sprejela, si je dal besedo, kakor nešteto krat tekom zborovanja, in začel "pojasnjevati". Vedno je pojasnil tako, da je okrenil večino na svojo stran. V tem slučaju jebral "postavo", ki podpornim organizacijam prepoveduje podpirati politiko in take stvari. Kot znano, se lahko "postave" tolmači kakor komu bolj paše. To delajo tudi člani vrhovnega sodišča, torej si sme vzeti to pravico tudi Anton Zbašnik. Vzel si jo je in zmagal. Ljudje pač niso vedeli, da je Anton Zbašnik nastopil politično že marsikaj in kandidiral že za marsikaj še v Pittsburghu, ko je bil gl. predsednik, in potem kot glavni tajnik na Elyju. V vseh teh kampanjah je bil oglašen v siju JSKJ in to s svojo vednostjo. Če je res taka postava, jo je kršil on, dočim Prosvetna matica ne vodi političnih kampanj nego le prosvetno delo v smislu svojih pravil.

Naj bo še omenjeno, da se je v odboru sklepalo tudi o oglašanju v drugih publikacijah. Sklenili so dati pol strani oglasa tudi v Am. druž. koledar, v katerem je bila včasih JSKJ vsako leto zastopana. Koledarju glasa Naroda da JSKJ vsako leto stran oglasa. To je popolnoma prav, samo da bi pristanosti ne bilo.

Osobje v glavnem uradu

Gl. tajnik Zbašnik je konvenciji poročal, da dela v gl. uradu JSKJ poleg njega in pomožnega tajnika pet pomočnikov. Blagajnik je uposlen v gl. uradu le deloma. O petih uslužbencih je dejal, da so vsi slovensčine in angleščine, plačani pa nizko, kajti skupno prejemajo \$475 na mesec. Bilo je sklenjeno, da jim ima gl. odbor pravico plače zvišati. Dalje je bila sprejeta določba, da termin uslužbencev poteče vsake štiri leta. Novi glavni odbor jih sme po vsaki redni konvenciji nadomestiti z novimi, ali pa prejšnje ohraniti v službi. Izgleda, da se niso tisti, ki so to tečko spravili v pravila, od neljubega, silno dragega incidenta zaradi na ta način od-slovljenih uslužbencev pri HBZ nič naučili.

Plače

Kot že omenjeno, bo prejemal tajnik po novem \$300 na (Nadaljevanje na 5. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da je vzlic šolam in kljub temu, da znajo že skoro vsi ljudje čitati in pisati, še toliko takih, kakršnim je nemogoče kaj pametnega dopovedati?

IZ VUKOVE ZAPUŠČINE

IVAN VUK:

PO VALOVH DONAVE ŠIROKE...

Beležke iz popotnega dnevnika.

(Nadaljevanje)

"Ali se ve, kedar je bilo prvič sezidano to mesto?" je vprašala Tea in gledala na Belgrad.

"Kaj gotovega se ne da povedati. Na Balkanskem polotoku so bili od nekdaj: Grki, Ilirci in Trakijci — trije indoevropski narodi, sorodni, ali vendar vsak za sebe. Ilirci so živeli na zapadnem delu polotoka, torej v naših današnjih krajih. V 4. stoletju pred Kristom so napadli Ilirci Kelti s severa in jim vzeli zemljo. Ve se, da so vladali Kelti v Belgradu, dokler ga niso pod Tiberijem v 1. stol. po Kristu osvojili Rimljani. Kakor pod Kelti, tako je bil Belgrad tudi pod Rimljani trdnjava in gotovo so se pred Kelti znali ceniti važnost tega mesta."

"Čudno," je rekla Tea, "da danes tod okrog in v Srbiji ni nobenega sledu tega velikega keltskega naroda, ki je dolgo živel v teh deželah in ki je vladal takrat malone nad vsemi ostalimi evropskimi deželami. Glejte Rimljane, o njih so pa povsod sledovi, trdnjave, rimske ceste, mostovi, spomeniki itd. Kam je izginil ta narod?"

"Rimljani so bili mnogo silnejši, mnogo bolj kulturni narod od Kelto. Zato so tudi povsod za seboj puščali sledove svoje moči in kulture. Res je, da so Kelti nekoč gospodarili nad vso srednjo, zapadno in vzhodno Evropo. Ali že Julij Cezar je začel z njimi vojno v Galiji, a Avgust jo je končal v naših krajih v Panoniji in Meziji. Kakor veste, Panonija je obsegala večji del zapadne Ogrske, Prekmurja, Slovenske gorice. Z juga je šla z vzhodnimi mejami Alp. Mezija je obsegala današnje staro Srbijo s severnimi kraji Bolgarske, do Balkana. Kelti so, potpisniji z juga od Rimljanov, a s severa od Germanov, bili razdeljeni in počasi pretopljeni v druge evropske narode. Vendar se keltski sledovi najdejo še danes,

posebno v Južni Nemčiji, v Franciji in Angliji. V irskem in britanskem jeziku, kakor tudi v jeziku francoske Bretanije so ostanki keltskega jezika. Pa tudi pri nas so še sledovi. Je mnogo, imen mest in rek, ki so keltskega porekla. Na pr. Ibar (Erb), Karanovo, Tara, Lab, Sar (Skadr), Skadar, Stari Vlah itd. Stari Vlah n. pr. ima ime po nekem znamenitem keltskem plemenu Volcal, Vlah. Nemci so sploh imenovali z imenom Walach, Vlah, vse Kelti, a pozneje so to razširili na druge južne negermanske narode. Slovani so imenovali Vlah polatinske narode. Karanovo pomeni mesto rudarjev in Kelti so se sploh veliko zanimali za rudarstvo. V planini Tari je bil kult keltskemu bogu "Taru". Skadar se je imenoval "Skodra", po enem najvažnejših keltskih plemen na Balkanskem polotoku — Skordišani. Tudi ime Belgrad, ki so ga Rimljani imenovali Singidunum, je keltskega izvora...

"Vi ste zares živa zgodovina," je rekla Tea in rožnate ustnice so se dotekle cvetov vrtnice. "Ali ko so Rimljani po dolgih in krvavih bojih z Ilirci in keltskimi Skordišani obvladali balkanski polotok, so preimenovali, kajpada, vse te kraje!"

"Da. Današnje Srbijo so imenovali Gornja Mezija z razločkom od Male Mezije — Bolgarske. Utrdili so Belgrad v močno trdnjavo, v kateri so bile njihove legije. Sezidali so še mnogo druga mesta ob Donavi in po Srbiji. Videli boste, ko se bomo peljali blizu "Železnih vrat", rimsko cesto ob obrežju in Trajanovo tablo. Ko je znani cesar, Teodor Veliki, razdelil obširni imperij na zapadno cesarstvo z glavnim mestom Rimom in na vzhodno cesarstvo z glavnim mestom Carigradom — Bizantinijo —, so dobili Grki v vzhodnem cesarstvu premoč. Hitro so iztisnili rimski jezik in prosveto in zato

NAPADI NA DVORNO PALAČO

Nemikim letalcem se je že večkrat posrečilo zadeti tudi dvor Buckinghamski v Londonu, ki je dom angleškega kralja. Ena je padla tik palače. Ta je razpočila pozneje in izdolbila v tla veliko jamo. Te vrste bombe povzročajo Londončanom težke skrbi. Narejene so tako kakor takozvani peklenjski stroj. Razpoči sele kadar poteče "njen čas". Tu in tam delavci kakšno odstranijo, toda to je smrtonosen posel, ker ničče ne ve, kateri moment bo eksploziviral.

tudi imenujejo Grško ali Bizantinsko cesarstvo. Belgrad je prišel pod Bizantinice. Imenovali so ga Singidon.

Začelo pa se je veliko preseljevanje narodov. Z vzhoda so se pojavljali vedno novi narodi in v divjih bojih umečevali evropske narode. Zapadno rimsko cesarstvo ni vzdržalo teh narodov, vzhodno pa se je kmaj ohranilo. Prek naših krajev so pustošili: Sarmati, Huni, Avari, Goti, Slovani, Franki in Polgari — dokler jih cesar Justinijan zopet ni vrnil Bizancu. S tem je postal tudi važna obmejna točka napram novemu, franko-germanskemu cesarstvu. V 11. in 12. stoletju je Belgrad zabeležen pod imenom Alba Graeca. Slovani, ki so se priselili v to ozemlje v začetku 7. stoletja, so ga imenovali "Beli Grad" in odtod sedanje ime Belgrad. Celo 12. stoletje je trajala vojna okrog njega in za njega med Grki (Bizantinci) in Madžari, ki so prišli v 9. stoletju v Evropo in se nastanili na levi strani Donave. A potem, vse do 15. stoletja, je bil Belgrad največ v rokah Madžarov.

"In kedar je postal Belgrad naš?"

"V dobi Nemanjičev so prišli Srbi do večje državne moči in že kralj Stevan Prvovenci je dobil Belgrad od Grkov, a nato je padel pod Madžare. Car Dušan je pri Belgradu strašno pobil ogrskega kralja Ludvika Velikega, in ga nato močno utrdil. Knez Lazar ga je porušil, a njegov sin, despot Stevan Visoki, ko ga je dobil od Sigmunda, ogrskega kralja, ga je naredil za svojo prestolico. Pod Stevanom Visokim je bil Belgrad najznamenitejša središča za ves balkanski polotok."

"A potem so ga obvladali Turki?"

"Pod despotom Džurdžem je prešel Belgrad zopet v madžarske roke, ker je Džurdž dobil zanj mnoga mesta v Sremu in na Ogrskem. Madžari so ga imeli do 1521. leta. Turki so ga dvakrat oblegali, a zaman. Madžari so ga s pomočjo Srbov obranili. Pri prvem obleganju ga je branil kot madžarski poveljnik Srb iz Primorja, Jovan Talovac I. 1440. V drugem obleganju pa Jovan Hunjadi, ali kakor ga je narod klical — Sibinjanin Janko. Leta 1456. je strašno pobil Turke. Po smrti ogrskega kralja Matije Korvina, katerega Slovenci imenujejo Kralja Matjaža, so nastale na Ogrskem neprilike. In leta 1521. je sultan Soliman Veliki osvojil Belgrad.

Silna je bila tedaj Turčija. Turška vojska je l. 1683. bila celo pred Dunajem pod poveljstvom velikega vezirja Kara Mustafe. — No, poljski kralj Jan Sobieski je to vojno premagal in rešil Dunaj. Kara Mustafa pa je dobil svileno vrvice za vrat ter spi večni sen v Belgradu.

H koncu 17. stoletja je zasedel Belgrad bavarski knez

Maks Emanuel, a l. 1717. ga je vzel Turkom princ Evgen Savojski. L. 1739. so Turki Belgrad zopet obvladali. L. 1789. pa ga je osvobodil general Laudon. Od tod tista slovenska pesem:

"Stoji, stoji tam Beli grad, Tam Laudon vojvoda stoji... pred gradom teče rdeča kri, rdeča kri, da bi gnala mlinske kamne tri..."

Pred svetovno vojno, ko še Kalemegdan ni bil od avstrijskih krogel obstreljevan in sedaj kot lepo sprehajališče popravljen, so se še na starih okopih videli sledovi Laudonovih topov... Vendar, dve leti po tem, je bil Belgrad zopet v rokah Turkov.

L. 1806. v času prve vstaje, so Srbi osvojili Belgrad pod vodstvom Karadžrdževim. S tem je postal Belgrad glavno mesto osvobodene Srbije, v katero se je h koncu 1807. preselil tudi "Praviljelstvujušči Sovjet".

V srbskih rokah je ostal Belgrad do 1793. Karadžrdže je z ostalimi vojvodi zapustil Srbijo, in Belgrad je ostal sam in Turki so ga zasedli brez vsakega boja.

V času druge vstaje l. 1815. je bila v Belgradu "Srbska Pisarna" in l. 1830. je bila Srbija formalno priznana kot država. L. 1841. pa je Belgrad postal prestolnica.

Turki so še ostali v mestu, v takozvanem delu "Sanca". L. 1867. pa je bil na Kalemegdanu prečitani sultanov ferman, in Risa-Paša, poslednji belgrajski muhafiz, je predal knezu Mihajlu mestne ključe. V tem hipu je bila na gradu razvita srbska zastava, srbske straže so zamenile turške. Knez Mihajlo je na krasnem konju jezdil v belgrajsko mesto...

"In s tem je poslednja turška oblast odšla iz mesta," je rekla Tea.

"Da. — In za vedno," je odgovoril njen spremljevalec. Nekaj časa sta oba molčala. Mi smo se spogledali in gospa Marija je rekla, obrnjena k Zdravku: "Strašne stvari so se godile tam gori v tistem grebenu in zidovju. Da... Zgodovinski greben je to. — Le Donava, ki nosi naš parnik in tih šumi, je šumela vedno enako."

Parnik je plul med Vojnim Ostrovom in mestno severno stranjo. Donava, pritekajoča s severa, pljuska v zemunski breg in se deli na dva rokava. Eden teče naravnost k Belgradu, kjer pred samim mestom sprejema v naročje Savo. Drugi, večji rokav, takoimenovan "Stara Donava", ovija takoimenovani "Vojni Ostrov" ter se zopet s pravim rokavom združi pod mestom. In od tod teče Donava s svojo širino 1370 metrov proti jugovzhodu.

(Dalje prihodnjič.)

Priporočite prijateljem, da si naroče Proletarca.

Gandhi in Anglija

Vseindijski kongres je v začetku sedanje vojne predlagal Angliji, naj Indijo takoj proglasi za svobodno deželo, kajti le taka Indija bo lahko z Veliko Britanijo iskreno sodelovala. Angleška vlada je odgovorila, da bo predlog upoštevala čim bo vojna končana. Ekstremisti v kongresni stranki so se nato ogreli za takojšnjo pasivno resistenco in za odklonitev kooperacije z oblastmi. K temu so jih navduševali tudi agenti Nemčije, Japonske in Italije ter komunisti. To početje je opazoval Mohandas Gandhi, ki teh zaveznikov ni bil vesel. Indiji se gode pod Angleži krivice, toda pod Japonsko bodo še hujše. In Japonska bi rada nadvlado nad Indijo.

Gandhi je nato odboru vseindijskega kongresa predlagal resolucijo, v kateri izjavlja, da ne bo kongresna stranka, ki deluje za osvoboditev Indije, storila nasproti Angliji dokler bo trajala vojna ničesar, kar bi jo spravljalo v zadrege. Odbor je resolucijo odobril. Ze prej je pa bila sprejeta resolucija, da kongresna stranka vojnih naporov Anglije ne bo podpirala. Gandhijeva resolucija spreminja to stališče le v toliko, da če tudi vseindijski kongres ne podpira Anglije v vojni, naga-jal ji tudi ne bo.

Vabilo društva št. 5 Progressivnih Slovenk

Conemaugh, Pa. — Šlo je poletje in spet se vrača k nam hladna jesen. Odsli so roči dnevi, ki so vabil na piknike in na vrsti so znova veselice v dvoranah. Bodisi plesne zabave, koncerti itd.

Tudi me, članice društva ali krožka št. 5 Progressivnih Slovenk privedimo plesno zabavo. Vršila se bo v soboto 26. oktobra v slovenski dvorani. Igral bo izborni orkester La Vella Bros., znan posebno z radio postaje v Greensburghu.

Kar se tiče potrežbe, slove članice tega krožka med prvimi. Ne bo za nikogar ne žeje ne lakote. Kranjske klobase, kakor jih serviramo mi, so delikatosa. To je že potrdil tudi Mr. Vidrich, ki je dejal, da za malo vsotico en danj dobi človek na naši zabavi to kranjsko jestvino tako okusno, da se mu res zdi kakor da jo s slastjo uživa onkraj naše velike luže.

Ze mnogo sem jih slišala, ki so rekli: "Te ženske pa res znajo dobiti ljudi skup!"

In to bo spet tako 26. oktobra. Pridite, da se prepričate in ne bo se vam treba ugrizniti v prst. Obiske na priredbe bomo drage volje vrnile.

Naj še omenim, da si je naša članica Jennie Petrovič s Park Hilla zlomila roko. Na sejah jo zelo pogrešamo. Želimo ji čimprejšnjega okrevanja. Članicam priporočam, da jo obiščejo. — Angela Mele, tajnica.

Število dijakov v višjih šolah

V višjih šolah (high schools) v Chicagu je vpisanih nad 140.000 dijakov.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

XIV. IZKAZ
Hermine, Pa. Po 50c: Louis Britz in Frank Peterel; po 25c: John Drap, Matt Drap, Joseph Krnel in Anton Zornik; Neimenovan 10c, skupaj \$2.10. (Poslal Anton Zornik.)
Fontana, Calif. Anton Blasich 80c.
Indianapolis, Ind. Frank Sašek 2c.
Moon Run, Pa. Po 50c: Lovrenc Kaučič, Jacob Ambrozich in Louis Glažar, skupaj \$1.50. (Poslal Jacob Ambrozich.)

Detroit, Mich. Julia Menton \$2, Joseph Klarich \$1.20, skupaj \$3.20. (Poslal Joseph Klarich.)

Rock Springs, Wyo. Frank Grum \$1.00.

Waukegan, Ill. Po \$1: K. Ernožnik in Frank Kramar; Frank Prevec 55c, skupaj \$2.55. (Izročil Chas. Pogorelec.)

West Allis, Wis. Št. 686 SNPJ \$2; A. Erman 50c; po 25c: A. Kostanjevec, Jernil Jo Soll, Jennie Singer, Adolph Jeršin, Josephine Pausiek, Jernej Denkan, V. Limoni, B. Jovla, F. Jovla, John Zupan in Joe Radelj, skupaj \$5.50. (Poslal Joe Radelj.)

Cleveland, O. Ivan Babnik \$2.00.
Walsenburg, Colo. Frank L. Tomšič \$1.00.
Sharon, Pa. Anton Bogolin \$1; Joe Oblak 50c, skupaj \$1.50. (Izročil Joseph Oblak.)

Skupaj v tem izkazu \$23.15, prejšnji izkaz \$1,085.77, skupaj \$1,108.92.

Glasovanje o načrtu za reorganiziranje J. S. Z.

Nekateri vprašujejo, ali smejo o načrtu za reorganiziranje J. S. Z. glasovati člani samo na sejah, ali pa je dovoljeno razposlati glasovnice tudi drugim članom. Pojasnujemo sledeče:

1. Vsak klub je dobil glasovnice za VSE svoje člane. Glasovati sme vsakdo, ki ima plačano članarino (bodisi redno, dualno ali izjemno) in vsi oni člani, ki niso zaostali več kakor tri mesece.
2. Volitve, kakor smo v Proletarcu v času razprave vedno pojasnjevali, so o tem načrtu javne. To je, vsak član, ki glasuje, se mora na glasovnico podpisati in navesti številko in kraj svojega kluba. Glasovnice bo po referendumu prečel nadzorni odbor JSZ.
3. Pravilno je, da člani glasujejo na seji. In prav tako pravilno je, da se onim, ki se seje niso udeležili, POŠLJE glasovnice na dom. Toda ne le nekaterim, nego VSEM članom, ki NISO bili na seji.
4. Razprave o načrtu so se lahko udeležili vsi bodisi na sejah kot v Proletarcu. Zato bi sedaj ne bilo pravično agitirati bodisi na sejah v času glasovanja, ali v drugih listih za ali proti načrtu. Vsakdo ima glasovnico z vsebino, ki jo naj sam preudari in glasuje o nji po svojem prepričanju. Vsaka drugačna procedura je nedemokratska.
5. Ta referendum kot članom znano se vrši zaradi preb'ema, kako ohraniti naše gibanje in ga otepi nazadovanja. Vsakdo, ki glasuje, naj ima to pred očmi in ob enem voljo, da bomo pričeli po glasovanju z delom VSI, pa naj bo rezultat glasovanja za načrt ali proti. Kajti dela naša čaka nič koliko v vsakem oziru.

CHARLES POGORELEC, tajnik J. S. Z.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Galion, O. — Naj bo začetek ta teden tu. V tem mestu se namreč nahaja naš "oldtimer" John Petrich. Obnovil je naročnino in pravi, da bo poskusil svojo srečo tudi v agitaciji za nove naročnike.

Hermine, Pa. Tone Zornik je zares "v akciji". Poslal je 11 naročnin, tri oglase v koledar ter \$2.10 podpore listu.

Girard, O. Dva izmed najbolj vztrajnih naših agitatorjev sta John Kosin in John Bogatay. Prvi je poslal 8, drugi pa 2 naročnini z obljubo, da v kratkem spet kaj pošljeta.

Arma, Kansas. Pa naš Tone Shular, da ne izostane iz naših seznamov, je zadnji teden poslal 4 naročnine.

Aliquippa, Pa. Tudi Bartol Yerant noče zaostajati za drugimi. Poslal je dve naročnini in dva oglase v koledar.

Bridgeport, O. Jože Snoy se je pred kratkim mudil v Indianapolisu, Ind., pa je priliko porabil, da vidi, kaj se bi dalo narediti za Proletarca. Dobil je 4 naročnine in \$2 podpore, ki jih je prispeval naš naročnik Fr. Sašek. On je mnenja, da je Proletarac vreden \$5 na leto. To vsoto tudi pošlje vselej, kadar obnavlja naročnino. Jože je iz domače naselbine poslal tudi dva oglase za koledar. Pravi, da je s tem delom šele pričel.

Detroit, Mich. Jože Klarich je poslal 4 naročnine in vsoto \$3.20 podpore listu, ki sta jo prispevala s sodružico Julijo Menton. Kaj je neki z Jankom Zornikom, Tonetom Jurcom, John Plachtarjem in drugimi aktivnimi agitatorji za Proletarca, da se zadnje čase tako malo sliši od njih?

Buhl, Minn. Maks Martz je še vedno stari dečko. Poslal je dve naročnini in pravi, da v kratkem obišče vse naročnike po železnem okrožju.

Chicago, Ill. Tu ni bilo nič kaj posebnega zadnje čase. Eni smo prezaposleni, da bi mogli kaj več agitirati; drugi store nekaj semintja, večina pa spi spanje, nevem, pravičnega ali krivičnega, kakor se pač vname. Toda nekaj je le bilo, da ne bo brez nič. Frank Zaitz je dobil 4 naročnine, upravnik 6 in Luka Groser 2.

Moon Run, Pa. Jennie Jerala je poslala dve naročnini. Pravi, da se še oglaš.

Waukegan, Ill. Martin Judnich noče prav nič zaostajati za drugimi. Poslal je 4 naročnine, Mary Spacapan pa tri oglase za koledar.

Cleveland, O. V metropoli so bili na delu sledeči: Ivan Jontez 8 oglasov za koledar, Ivan Babnik obnovitev naročnine in \$2 podpore listu in Jennie Dagarin 6 naročnin. Nekje na potu tu naokrog (Illinois in Wisconsin) je tudi večni "popotnik" Anton Jankovih, pa se še ni nič zglasil v uradu. Najbrž nas misli iznenaditi z lepim številom naročnikov.

West Allis, Wis. Od tu se je oglašil naš "oldtimer" Joe Radelj. Poslal je vsoto \$5.50 podpore listu, ki jo je zbral med prijatelji Proletarca. Hvala njemu in ostalim prispevateljem!

Tire Hill, Pa. Naš potovalni zastopnik po centralni Penni Frank Cvetan je poslal nadaljnjih 6 naročnin, med njimi več novih.

Pueblo, Colo. Iz zapadne metropole se je po daljšem času oglašil naš zastopnik Frank Boltzar. Poslal je 8 naročnin.

Naši posetniki. Iz in na konvencijo JSKJ potujoči delegat je Frank L. Tomšič iz Walsenburga, Colo., Kajetan Erznižnik iz Red Lodge, Mont., Frank Kramar iz Sharon, Pa in Frank Prevec iz Girarda, Ohio so se oglašili v uradih Proletarca in si ogledali prostore Slovenskega delavskega centra, o katerem so se vsi pohvalno izrazili.

96% štedilnikov prodanih v Chicagu so MODERNI PLINSKI ŠTEDILNIKI

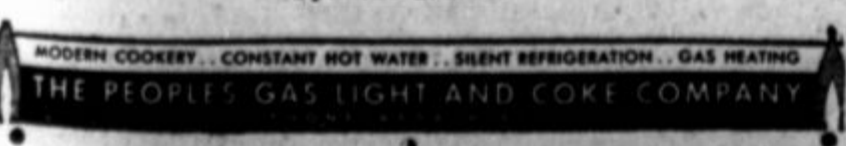
Moderni plinski štedilniki prednjačijo na trgu, ker so prvovrstni v vseh ozirih!

- * 96 izmed vseh 100 družin lastje plinski štedilnik, ker je:
  1. Ekonomičen! Stane manj in njegova uporaba je cenejša.
  2. Prvi v histriji! Kuhanje je gotovo hitreje kot na drugih štedilnikih.
  3. Je fleksibilen! Da vam poljubno količino vročine takoj.
  4. Prvi v lepoti! Iznajditelji splošnega slovesa so napravili vzorce za te moderne plinske štedilnike.

Samo moderni plinski štedilniki imajo sledeče prednosti:

- Samovžigalnik na vrhu... nič vžigalic — niti čakanja.
- Veliki gorilec... kuha kar najhitreje mogoče.
- Avtomatična kontrola vročine... zagotovi poljubno temperaturo.
- Pravilna temperatura v peči... kot si jo želite!
- Močna izolacija... drži vročino v peči.
- Brezdimni brojler... odstrani dim in pospeji pečenje.
- Minutni nadzornik... vas opozori kdaj je kuha gotova.
- Avtomatična časovna kontrola... kot si jo želite. Kuha sam in oddaja ter dodaja vročino v vaši odsotnosti!

Oglejte si te moderne plinske štedilnike v najbližjem lokalnem plinskem družbu.

V nedeljo 20. oktobra
KAMPANJSKA PRIREDITEV Z IGRÖ, PETJEM IN GOVORI
V DVORANI S. N. P. J. CHICAGO, ILL.
VABI KLUB ST. 1 J. S. Z.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Kongresnik Dies pravi, da je v Zed. državi kak milijon komunistov. Njihova stranka ima s svojimi podružnimi organizacijami in listi milijone dolarjev prometa na leto. Vrh tega jo zalaga z gotovino kominterna. Pravi, da je njegova komisija vse to ugotovila pri pregledovanju knjig. Pristašev komunizma, fašizma in nacizma pa je okrog šest milijonov, trdi Dies. Toda ker te vrste ljudi svoje govorice prepričanja ne prijavljajo oblastim, tudi Dies le ugiba, koliko jih je za omenjene tri diktature v tej deželi takih, ki bi šli zanje po kostanj v ogenj v kakršnemkoli slučaju.

Glasbena matica v Clevelandu je nepolitičen zbor. Za takega se oglašuje. V zvezi temu se je vršilo radi nje prerekanje v Enakopravnosti, v Am. Domovini in osebnem, navidežno radi petja, a morda tudi zaradi "politike" omenjenih dveh listov in "politike" onih, ki so pri samostojni "Zariji" prej kaj pomenili in jo razvili v prvovrsten zbor. Prej je bila Grillova in Enakopravnosti, sedaj pa je zraven "A. D." Ob enem je tudi ta pevski zbor dokaz, da se je "politiki" nemogoče izogniti.

Dr. Rybar je član jugoslovanskega diplomatskega štaba v Washingtonu. Kadar taki ljudje kje nastopijo, zelo žele pokazati tudi svojim predpostavljanim v Beogradu in javnosti v domovini. Najboljša pot v ta namen je poslati brzojav kralju in navesti, da je bil gost slavja tudi ta in ta konzul in ta in ta član poslaništva. To metodo je v Chicagu zelo spretno uporabljal med Slovenci, Hrvati in Srbi bivši konzul Kolombatović. Med Slovenci so mu pomagali nekateri "odlični naprednjaki" in vsi cerkvenjaki. Pa vseeno to ni vleklo dalj kot par let. Slavnosti te vrste sicer še pripravljajo, a ljudske pozornosti nič več ne vzbujajo.

Komunisti v Ohio, Penni itd. so najbrže res dobili mnogo podpisov na svoje peticije pod pretvezo, da jih nabirajo v protest proti vojni, za višje pokojnine itd. Tako je bilo tudi v prejšnji kampanji. Podpisov na peticiji so dobili takrat do 80 odstotkov več kakor pa glasov. Ampak v objavljanem imen s komunističnih peticij se politični vzgoji in demokraciji nič ne koristi. Na drugi strani je dobila komunistična stranka veliko publicitete, potegnjeni podpisniki pa se jeze in mnogi imajo skrivnostni v zadrževanju sosedom in bossom, da niso komunisti.

"Venj po gulažu" in dober koncert v isti dvorani ne gre skupaj, pravi Am. D. v uredniškem članku. Zdi se ji taka "kombinacija" kakor če bi kdo nasul popra na šopek rož. Treba bo torej prizidek odmakniti in vohde v spodnje prostore zamasiti. — J. P.

Špetir med naprednimi delavci ugaja nasprotnikom. To je edina stvar, s katero je nazadnjakom, polovičarjem in svigašvagom mogoče ustreči. — J. P.

Glas Naroda, ki je doslej izhajal vse delovnike v letu, je vsled nižanja dohodkov in višanja izdatkov opustil sobotno številko. Od 21. septembra naprej bo izhajal le pet delavnikov v tednu. Obljubljaja, da če se razmere spremenijo zanj na boljše, bo spet izhajal vse dneve v letu razen nedelj in praznikov. Težko, da se to še zgodi.

Anton Zbaničnik je na konvenciji JSKJ v Waukeganu bral iz knjige postav, da zakon v Illinoisu prepoveduje podpornim društvom in bratskim organizacijam politične in slične podpore ter politične aktivnosti. Šlo se je radi Prosvetne matice. A pred menoj so glasila podpornih organizacij, na pr. Naprednik z dne 18. sept., v katerem je med drugim agitacijski članek za Roosevelta. To je politična aktivnost. In SSPZ je inkorporirana v Illinoisu, enako SNPJ. Njuna društva so že ogromno pomagala na uniškem, delavsko političnem in prosvetnem polju.

Ni je bratske organizacije, ki bi bila minulih par let proporno hitreje napredovala v članstvu, kakor International Workers Order. Nobena tajnost ni, da je bila ustanovljena v pomoč komunističnim aktivnostim bolj kakor pa za negovanje "fraternalizma". In tudi je znano, da noben glavni tajnik jugoslovanskih podpornih organizacij ni toliko aktiven v "politiki", kakor Anton Zbaničnik. Seveda, njegove vrste politika med republikanci in demokraciji je "po postavah dovoljena", le tista, ki je delavski prosveti v korist, je "prepovedana".

Math. Vogrich iz La Salla, ki je bil delegat tudi na tej konvenciji JSKJ, kakor tudi na nekaterih prejšnjih in raznih drugih, je smatral, da demokracija na tem zborovanju ni dobila besede. Vse je šlo po volji "elyškega diktatorja". Pa je Math ob zaključku konvencije svetoval, da JSKJ ali kakor se bo že

imenovala v bodoče lahko veliko prihrani, ako čez štiri leta društva ne pošljejo delegatov v daljni Rock Springs, nego naj rajše glavni tajnik pošlje društvenim tajnikom listino, takozvano "polno moč". Društveni odbor jo podpiše in pošlje na merodajno mesto. Tako bo lahko glavni tajnik s svojo "mašino" sklenil konvencionalno delo v enem dnevu, namesto da se mora mučiti — kot se je v Waukeganu, nad sedem dni, in poleg tega še drugi. Ker je bilo že poznano, se Vogrichovega nasveta ni vzelo na znanje.

Dve delegatki JSKJ daleč s severa sta sklenili po končani konvenciji v Waukeganu obiskati Amerikanskega Slovence v Chicagu. Pozabili pa sta naslov. Vedeli sta le, da naj s tega in tega križišča vzameta karo, ki vozi po 22. ali Čermakovi cesti. To se jima je posrečilo. Iznenada vjameta iz pomenkov žensk v drugih kloveh v kari nekaj besed, ki so se jima zdele slovenske. Pa sta vprašali, če vedo, kje je Amerikanski Slovenec. Kmalu so bile ti dve Slovenki in Čehinje v pomenku. Razumele so druga drugo nekaj besed, pa je šlo. Končno se je neka Čehinja domislila, da imajo "amerikanski Slovenci" svoj center na Lawndale blizu 22. ceste. In je naši rojakinji odvedla tja. To sta se čudili, ko sta izvedeli, da sta pri Proletarcu! "Pa tako lepo," je rekla ena. Ljudje v centru so bili z njima vljudni, kakor z vsemi rojaki od drugod, jima poskrbeli naslov A. S. in ju spremili na karo, da sta se odpeljali na zaželjeni naslov.

"Vsi smo proti Zbaničniku", je rekla neka delegatka. "Ampak priznati mu pa moramo, da ga ni tako sposobnega med nami! Vse postave pozna, vse račune zna, o vsaki stvari zna pojasniti." Bil je ponovno izvoljen kar z "aklamacijo". In plačo so mu zvišali na \$300 na mesec. V agitaciji v odseku in med delegati so slišjali, da je vreden večje kot jo imajo slični uradniki v drugih, večjih organizacijah zato, ker je "najspodobnejši" in ker dela "za tri".

Prijatelji naprednjaki, katerim je za boj, naj bi svoje navdušenje zanj rajše porabili v zajezevanju nazadnjajstva in pa napredku sovražnih organizacij. Spomnijo se naj na "gospode", ki si podjarmilajo mladino in starejšo generacijo, na "veljake", ki med delavstvo sejeje duh oboževanja "odličnjakov" in urivajo na delavske prireditve "čip politične", pa imajo nič koliko priložnosti za delo in boje. Kaj bi se gnjavili med seboj!

NELOGIČNA POLITIKA UNIJE

Skoro vse progresivne unije so indorsirale sedanjega predsednika Zed. držav v tretji termin. ACWA vodi zanj med članstvom in v svojem glasilu Advance živahno agitacijo. Nedavna konvencija unije avtnih delavcev (UAW), ki je oglašana za drugo največjo v CIO — ima okrog 400.000 članov, se je izrekla za ponovno izvolitev Roosevelta za predsednika Zed. držav v zvezi opoziciji komunističnih delegatov in proti želji J. L. Lewisa. Predlog za indorsiranje Roosevelta je bil sprejet z ogromno večino. Le kakih 40 delegatov je bilo proti.

Ko je predsednik unije Thomas izgovoril Rooseveltovo ime, so delegati vstali in priredili navdušeno ovacijo. Dejal je, da ima Roosevelt za unije neprecenljive zasluge, kajti storil je zanje in za protekcijo unijskih delavcev toliko kot še nihče drugi na tako visokem mestu. Delegati so ploskali in vzklikali, da hočejo Roosevelta "again". Ampak ista delegacija je ravno tako demonstrirala, ko jo je govornik razvnel proti predlogu za obvezno vojaško službo.

HENRY FORD "BO POMAGAL"

V pričetku sedanjega ameriškega oboroževanja na debelo je Henry Ford dejal, da ne bo prevzel vojnih naročil ameriške vlade, ako bi dobila del njegovih strojev Anglija, kajti nji on ne bo pomagal. Pa so mu namignili, da se v kongresu pripravljajo zakon (ki je bil tudi sprejet) za konfisciranje tistih tovarov, katerih lastniki pri pripravljanju na obrambo ne bi hoteli sodelovati. Nato se je Henry Ford podal in že gradi tovarno za izdelovanje aeroplanskih motorjev, da zadosti naročila zvezne vlade. Od tega bo imel on dobiček, a v politiki je svojo jezo nad Rooseveltom izrazil s indorsiranjem republikanske kandidata Willkieja, katerega je v ta namen osebno obiskal, da je bilo več publicitete. Na gornji sliki je Ford in z njim dva druga industrialca, ki študirajo motor, kakršne nameravajo izdelovati na debelo.

Udeleženci konvencije JSKJ

so šli v velikem številu iz Waukegana v bližnji Mundelein, kjer so čikaški "škofovi zavodi" in mnogi tudi k slovenskim frančiškonom v Lemont. Pri neki sohi v Mundeleinu je posoda za milodare v čast Matere Božje. Delegati in drugi so bili tu zelo radodarni. Najbrže tudi v Lemontu. Pa tudi slovenska cerkev v Waukeganu je imela več ljudi pri mašah kakor običajno. Vse to je v redu. Ampak če bi na primer večje skupine delegatov prišle v urad Prosvetne matice, ali če se bi vršila v času konvencije v Waukeganu prireditve za delegate pod okriljem P. M., bi to ne bilo v redu, nego "pristransko", torej kršenje pravil in "državnih postav".

Radniški Glasnik poroča z največjo radostjo svojega "komunističnega" sadizma, da je bil "milijonarski socialista" Leon Blum "uhapšen". Pravi, da je "Blum izdal narodni front v Francuskoj" in s tem otvoril vrata v imperialistično vojno. Tako je torej! Zločin, radi katerega sta dala Hitler in Petain Bluma zapreti, je srečno in "verodostojno" odkril komunistični "Radniški Glasnik".

Na Hrvatskem vre. In vzroki niso samo notranji. Ako zaplanti, bosta Hitler in Mussolini napravila "red in mir", ne pa Sovjetska Unija.

V Clevelandu se je dr. Rybar

S. sept. udeležil pete maše v cerkvi sv. Lovrenca, ki jo je naročilo poslaništvo za rojstni dan kralja Petra. Pomagala mu ni nič, razen k reklami in pa cerkev je nekaj zaslužila. Potem je bil dr. Rybar (ali Ribar) gost Glasbene matice in na drugih prireditvah. In vse to skupaj so nato nekateri oglasili za slavje k rojstnemu dnevu mladega jugoslovanskega kralja. Če bi bilo to res, bi bil dr. Rybar lahko vesel, da je bila njegova pot v Cleveland "uspeh". Tudi častni konzul Mally je zadovoljen. Ampak Rybar v svojih govorih ni vabil navzočih, naj bodo zvesti jugoslovanskemu kralju, pač pa, da naj bodo dobri državljani te dežele. Tako zahteva etika diplomatov. V resnici pa je njegova misija gojiti med izseljenci ljubezen do režima, kateremu služijo. To je staro pravilo, ki se ga morajo držati v inozemstvu zastopniki vsake dežele.

SOC. PARTY SE IZREKLA ZA ODPRAVO KONSKRIPCIJE

(Nadaljevanje z 1. strani.)

Thomas o nevarnosti konskripcije

Norman na svojih shodih v zvezi strogi konskripcijske postave govori največ proti nji s stališča, da ni zmanjšala nevarnost vojne, pač pa jo povečala. Ob enem je skrajno opasna civilnim svobodščinam in demokraciji sploh. Prav lahko je to pot v ameriški fašizem.

Enako izvaja na svojih shodih socialistični podpredsedniški kandidat Maynard C. Krueger. Obja poudarjata, da je militarizacija z ogromnimi izdatki za oboroževanje slabo sredstvo proti brezposelnosti in da vodi v zle posledice in prav lahko privede v katastrofo.

Oba si posebno privoščujeta Willkieja, ki se dela za velikega nasprotnika Roosevelta, a ob enem je indorsiral njegove metode, posebno konskripcijo, in s svojimi izjavami o mednarodnih odnosih potrjuje, da bo on ameriškemu miru, če bo izvoljen za predsednika, še posebno nevaren.

Program, ki je vreden glasu

Le program socialistične stranke je program miru, zdrave ekonomske preuredbe in blagostanja, dokazujeta v svojih govorih po shodih in po radiu Thomas in Krueger. Vsak glas, oddan za ta program, je ob enem glas za obvarovanje in pojačanje demokracije ter proti militarizmu in vojni.

Obnovite naročnino, čim vam poteče. S tem nam veliko prihranite.

KAKO BODO IZPADLE VOLITVE V WISCONSINU?

Republikanci dobili pri primarnih volitvah največ glasov, La Follette nosilec progresivne liste. — Napaka socialistov

Primarne volitve v Wisconsinu, ki so se vršile v torek 17. septembra, so imele pričakovani rezultat, ki pa je marsikoga vendarle presenetil. Kajti republikanski kandidati so dobili skoro toliko glasov kot demokratski in progresivni skupaj. Včasih je Wisconsin veljal za najbolj progresivno državo v ameriški Uniji. Pri zadnjih governerskih volitvah pa so prišli na krmilo reakcionarji pod firmo republikanske stranke, in če so bile omenjene primarne volitve kakšno merilo, se bo isto spet dogodilo.

Nekaj časa so progresivci pod vodstvom LaFolletteja z Rooseveltom in njegovimi demokratski skupaj delovali. A sedaj so v sporu, kajti LaFollette je Rooseveltovi "vojni politiki" odločno nasproten in se še ne ve, če bo imel Roosevelt 5. novembra med progresivci spet toliko opore kakor pred štirimi in osmimi leti.

Socialisti so nominalni Thomas in Kruegerja s peticijami, ker je soc. stranka izgubila svoj "regular standing". Vzrok temu je, da socialisti v Wisconsinu že nekaj let delujejo v Progressive Party federaciji in se udeležujejo volilnih bojev pod njenim okriljem. Soc. rubriko imajo le za predsedniškega kandidata.

Koliko socialistov je prodrlo pri primarnih volitvah na listi progresivne stranke, nam še ni bilo poročano. Kakor razvidno

iz vesti v čikaških listih, so progresivci v važne urade nominalni večinoma nesocialiste.

Sklep wisconsinskih socialistov, storjen po znanih razkolih v soc. stranki, da opuste volilne boje pod imenom svoje stranke in si poiščejo večje polje z imenom Farmer-Labor Progressive Federation, se ni obnesel. Tudi če bi v nji oni odločevali, v progresivni stranki, ki pride v poštev za federacijskega kandidata, je glavni faktor LaFolletteova skupina. In če so socialisti računali, da bodo dobili njihovi kandidati več glasov z indorsiranjem Progressive party federacije, se jim nadeja ni izpolnila.

Udarec za socialiste je bila tudi izguba dnevnika Leader, in sedaj je prenehal s političnimi aktivnostmi še bivši župan Hoan, drugega tako vplivnega voditelja pa še nimajo.

Zdi se, da so progresivci vsled poraza pri prejšnjih volitvah malodušni. Ogenj kampanji lahko dajo socialisti, toda pri tem bi morali v progresivni stranki agitirati za LaFollette in njegove ljudi, ob enem pa za Thomasa in Kruegerja, kar pomeni cepljenje agitacijske sile na dve stranki.

Upamo, da nam kdo naših uročnikov poroča o resničnem političnem položaju v Wisconsinu s ozirom na sedanjo kampanjo, o sentimentu med našim ljudstvom, in koliko socialistov je dobilo nominacijo pri primarnih volitvah.

OS RIM-BERLIN NADALJUJE LOV NA MALE DEŽELE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

kje, vesta le Mussolini in njegov zet Ciano. Na stroške Nemčije ni Italiji ničesar obetnega. Saj tudi potrebno ni, kajti Hitler lahko obljubi Italiji kolikor se mu zljubi na račun Francije in Anglije, ali pa tudi Grčije, Jugoslavije, Egipta in Turčije. Le na podlagi teh "darov" se je Italija podala v vojno. Ne gre ji še po sreči, zato je tembolj možno, da si bo nagrabila plena tam, kjer svojemu pohlepu lahko zažosti brez vojne.

In Nemčija ji venomer drži pred očmi Dalmacijo. Kajti brez Hitlerjevega dovoljenja je ne sme vzeti.

Italija bi rada tudi Slovenijo. In pa več ekonomske vpliva v ostali Jugoslaviji in na Balkanu v splošnem, kakor ga ima sedaj. Vse to je v nemških rokah. Zato je Italija postala nemška vazalka in Berlin manipulirala, da si enako podredi tudi Rusijo in Turčijo.

Male ribe brez varnosti
V tem vretju prave "imperialistične" vojne, o kateri toliko vpijejo komunisti, dasi ne proti Nemčiji in Italiji, ki jo vodita, ni varna niti z dneva v dan no-

bena dežela v Evropi, Mali Aziji ali kjerkoli. Os Rim-Berlin odločuje. Oziroma le še Berlin. Tudi imperialistična politika Rusije in Italije se mora pretakati po načrtih, ki jih jima zarisava Hitlerjev minister vnanjih zadev. Kar pa se tiče usode malih dežel, so izpostavljeni pticam ujedam toliko kakor piščanci na farmi vranam.

To je perioda barbarizma, ki mine šele s porazom fašizma, proti kateremu pa so male dežele sebi v škodo malo storile. Večinoma nič in sedaj plačujejo svojo zmotu. Kajti vsaka je hotela reševati le svojo kožo ter ob prvi preizkušnji zatajila druge. Pa so začele padati vse po vrsti.

Nemški vojniki v Franciji hočejo jesti

Nemško okupacijsko armado v Franciji mora vzdrževati Francija. Od nje zahteva nemško poveljstvo to jesen poleg drugih živil tudi 150.000 glav goveje živine in en milijon prašičev. Francozi pa bodo imeli še občutnejše pomanjkanje.

ZA LIONE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.
FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika
Fina postrežba — Cene zmerno — Delo jamčeno
Telefoni: CANAL 7172 — 7173
1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno državo (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceru \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue Chicago, Illinois

Zgodba knjigovodje Petra

J. MUSARD

Nekoč je živel reven knjigovodja, ki je dvajset let delal v tovarni sukanca v Strasbourgu. Mož je bil bolan na pljučih.

Ko je postalo njegovo stanje kritično in je ležal na smrtni postelji, ga je obiskal tovarniški zdravnik.

Knjigovodja Peter ni bil vodja knjigovodstva, temveč prav navaden, mali knjigovodja. Garal je kot konj. Iz leta v leto je vpisoval številke, katerih smisla ni razumel. Vedel je samo to, da imajo te številke neki pomen pri kupčenju premoženja njegovega gospodarja.

Tovarniški pravdnik je pri kosilu pripovedoval svojim prijateljem kolegom o obisku pri umirajočem. Da bi rešili človeka, je menil doktor, bi ga morali poslati v Švico, v gore. Gorski zrak bi delal čudeže, kajti bolniku primanjkuje samo dobrega svežega zraka. Dyajset let je stanoval v sobici, katere edino okno gleda na temno dvorišče stanovanjske kasarne. Spodaj na dvorišču je bila pralnica in para in duh po milju se je vsak dan dvigal kakor iz kakega rova. Take hiše bi morali podreti, je dejal zdravnik. Za to bi moral biti denar. Ako je bolnik odpiral okno, sta par in smrad adarila v sobo. To ga je udušilo.

Ker ni bilo "sredstev", da bi pomagali bolniku, je kmalu umrl. Delal je pač, dokler se je mogel vlačiti okrog. Zapustil je vdovo z dvema otrokoma. Vsa družina ni bila zelo zdrava. Manjkalo ji je dobre hrane, solca, veselja in — zraka.

Po njegovi smrti je ravnateljstvo tovarne obravnavalo ta primer. En ravnatelj je bil mnenja, da je treba dati vdovi nekaj podpore. Generalni ravnatelj je pobijal to misel.

"Knjigovodja Peter" — je dejal prvi od obeh gospodov — "je dvajset let delal za tovarno. Bil je vzoren nameščenec. Zaslužil je tisoč frankov mesečno, ko je umrl. Ne upam si predlagati visoke podpore za njegovo vdovo. Družina rajnekega je popolnoma brez sredstev. Prosim ravnateljstvo, da naj da vdovi trimesečno plačo, torej tri tisoč frankov, da more plačati pogreb in da bo imela še nekaj frankov za prve tedne."

Generalni direktor je hladno odgovoril: "Obžalujem, da ne morem pritrditi temu predlogu. Tovarna ima štiri tisoč delavcev in nameščenec. Pri takem številu so seveda pogosti smrtni primeri. Zato pa ne smemo napraviti s tako podporo precedenčnega primera. To bi pomenilo finančno obremenitev podjetja."

S toplim glasom, da skoro razvneto je dejal drugi gospod: "Vendar prosim gospode, naj upoštevajo to, da po zakonu pripada odpuščenemu nameščenemu trimesečna plača. Do tega bi imel on pravico, če bi ga odpustili radi nesposobnosti za nadaljnje opravljanje službe. Njegove družine ne smemo kaznovati zato, ker je mož umrl prej, predno smo mu odpovedali."

Generalni direktor je napravil nejevoljen obraz, ker ni trpel ugovaranja. Rekel je: "Smrt po zakonu prekine službeno razmerje in s tem smo mi prosti vsake obveznosti. Poleg tega moram pripomniti, da je bil knjigovodja Peter že tri mesece za delo nesposoben, a mi smo mu izplačali polno plačo v upanju, da bo ozdravel. Torej smo bili zelo dostojni."

Petrov zagovornik ga je še branil: "Saj je vendar revež dvajset let delal za nas." Generalni direktor je postal nestrpen in odgovoril z rezkim glasom: "Industrijsko podjetje ni dobrodelni zavod. Predlog mojega kolega kaže sicer njegovo dobro srce, toda v bistvu ni nič drugega kakor podzavesten socialni boljšeživec. Zato ne morem pristati na predlog gospoda kolege."

Drugi ravnatelji so molčali. Zagovornik vdove je moral utihniti.

Vendar je generalni direktor bral iz oči tega ravnatelja, kaj misli o njem, in to ga je jezilo. Morda ga je bilo tudi sram, da bi obveljal kot stiskač. Zato je drugi dan prijazno nagovoril svojega kolego in mu dejal: "Dragi prijatelj, o vašem predlogu sem še potem razmišljal. Veseli me, da vam morem sporočiti, da vam le morem nekoliko ustreči. Našel sem namreč način, kako pomagati vdovi. Tovarniški nameščenec so napravili zbirko. Nabrali so 2.500 frankov. No, pa za toliko ni treba kupiti rož in vencev. Za nekaj sto frankov je že krsta lepo okrašena. To sem že naročil. Ostanke torej še dva tisoč frankov. In te bom izročil vdovi."

Tako je generalni direktor napravil dobro delo z denarjem nameščenec in delavcev. Pri pogrebu je imel zastopnik generalnega ravnateljstva lep govor. Spominjal se je rajnekega kot marljivega moža, ki mu je bilo izpolnjevanje dolžnosti in vdanost podjetju nad vse. Podjetje je za to velika družina; svojem izreka najgloblje sožalje. Vdova je glasno zajokala in grob so zasuli s cvetjem. Bil je lep pogreb.

Petrov zagovornik je imel občutek, kot da stoji na trhli deski, ki se lahko vsak trenutek zlomi. Morda, je mislil, stojimo vsi na trhlih deskah.

Konferenca ilinoiske socialistične stranke
Chicago. — Soc. stranka v Illinoisu sklicuje organizatorično konferenco, ki se bo vršila v nedeljo 29. sept. v sobi št. 719 na 549 W. Randolph St. Prične se opoldne.

Maršal Petain udarja po socialistih
Francoski premier Petain je razpustil občinske odbore poih največjih mest v neokupirani Franciji, ker so bili socialistični. Socialistične uprave je nadomestil s svojimi ljudmi.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

sopstih v Chicagu po par letih boja s pomočjo slične unije A. F. of L. poražen tudi na glasovanju, ki ga je odredil sporazumno s Hearstovo družbo in obe ma unijama NLRB. Za unijo uredniških delavcev AFL je glasovalo 151 nameščenec, za CIO pa 34. Izmed drugih časnih delavcev je glasovalo 388 nameščenec v prid AFL, za CIO pa 91. Volitve so se vršile 20. sept. Tisti v uredništvu in upravnistvu, ki jih je Hearst najel na mesta stavarjev, pri teh volitvah niso smeli glasovati. To je bila ena največjih in najdražjih stavk, kar jih je vodil American Newspaper Guild CIO. Bila je poražena največ s pomočjo dualne unije AFL, katero je Hearstova družba podpirala in priznala ob enem tudi unijo tiskarjev.

Belgijcem na Nizozemskem se pod naciji slabo godi. Tistim v Belgiji, ki imajo poštne globe, je nacijska oblast ukazala, da jih morajo takoj prijaviti, med tem pa imeti zaprte v kletkah. Prodajati jih je prepovedano. Kdor se ne bo ravnal po ukazu, ga čaka smrtna kazen. V Rotterdamu so v času invazije nemški bombniki porušili tudi šole. 20.000 otrok je moralo valed tega v okoliške šole. Stroške morajo trpeti starši. Pravilno bi bilo, da jih bi Nemci, toda oni so gospodarji in le ukazujejo.

Podmornice ne prizanašajo niti otrokom, kakor ne bombniki iz zraka. Nemška podmornica je minuli teden potopila v Atlantiku angleško ladjo, na kateri je bilo med drugimi mnogo otrok beguncev na poti v varno Kanado. Le nekaj nad 100 ljudi se je rešilo, ker je bilo morje silno viharo. Otroci, ki so utonili, so bili od 5 do 15 let stari.

V Rimu je bil do zadnjega pondeljka na večdnevni posvetovanjih z Mussolinijem in Ciano Hitlerjev minister vnanjih zadev Joachim von Ribbentrop. Ukrepali so o italijanski vojni v Afriki, oziroma, kako jo s pomočjo Nemčije pospešiti, da bo Anglija čimprej izgnana s tega kontinenta. Z njimi je bil ves čas telefonično v zvezi Hitler in njegov gost španski notranji minister Serrano Suner, ki je bil v ta namen poslan v Berlin. Ukrepali so ob enem o usodi Grčije, Jugoslavije in Turčije, španiji predlagajo, naj gre v vojno v nagrado za Gibraltar in kos Afrike, Grčija bo podvržena Italiji in Turčija naj se pridruži osišču. Jugoslavija je že zraven in čaka, kaj in kako jo bodo razkosali. Ker Hitler Anglije ni mogel premagati na njenih otokih, jo so skušali zlomiti skupno z Italijo v Sredozemlju in Afriki. Čudež bo, ako se bo mogla čisto osamljena dolgo upirati tolikim premoči.

IZ ZAPISNIKA SEJE ODBOROV JSZ

dne 6. septembra 1940

Navzoči Frank Alesh, F. S. Tauchar, Anton Garden, Justin Zajec, Rok Božičnik, Frank Zaitz, Louis Beniger, Joseph Drasler, Angela Zaitz in Chas. Pogorelec.

Odsotni D. J. Lotrich, Joško in Mary Oven ter Vinko Ločniškar. Predseduje Garden. Zapisnik prejšnje seje sprejet kot čitan.

Tajnik Pogorelec je poročal, da v organizaciji sami ni bilo posebnih sprememb. Razprava o reorganizaciji je bila končana 4. septembra in sedaj je načrt na referendumu. Zapisnik XII. zborna je izšel 4. sept. na 8. straneh kot priloga Proletarca. Razposlan je bil tudi društvom Prosvetne matice. Stroški zborna dosedaj znašajo nad \$900. Poročilo tajnika sprejeto. V imenu nadzornega odbora je poročal Justin Zajec, da so računali za prvo polovico leta pregledani in da so v redu. Prosvetna matica. Tajnik Pogorelec poroča, da dopisuje s sodrugom Ivanom Jontezom glede nabave njegove povelji.

Seja kluba št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — V petek 27. septembra bo redna seja kluba št. 1 JSZ. Prične se ob 8. zvečer. Člane in članice prosimo, naj pridejo točno. Zelo važna točka na dnevnem redu so volitve o reorganizaciji JSZ. Dalje je potrebno, da se pomnimo, kako čimboljše, izvršiti našo kampanjsko prireditev v nedeljo 20. oktobra. Vršila se bo v SNPJ. Čuli boste tudi razna poročila o aktivnostih za klub, o velikih agitacijah za kandidata S. P., o pripravah za koncert Save itd. Toraj udeležite se te seje vsi in o pravem času. — P. O.

V Californiji bo Thomas na listi progresivne stranke

Call poroča, da se socialistični stranki v Californiji ni posrečilo premagati ovir, ki jih ji stavlja volilni zakon, da bi dobila rubriko na glasovnici pod svojim imenom. Dobila pa je priliko Thomasa in Kruegerja namirirati na listi progresivne stranke, ki ima pravico do svoje rubrike na glasovnici.

kateri je bilo med drugimi mnogo otrok beguncev na poti v varno Kanado. Le nekaj nad 100 ljudi se je rešilo, ker je bilo morje silno viharo. Otroci, ki so utonili, so bili od 5 do 15 let stari.

V Rimu je bil do zadnjega pondeljka na večdnevni posvetovanjih z Mussolinijem in Ciano Hitlerjev minister vnanjih zadev Joachim von Ribbentrop. Ukrepali so o italijanski vojni v Afriki, oziroma, kako jo s pomočjo Nemčije pospešiti, da bo Anglija čimprej izgnana s tega kontinenta. Z njimi je bil ves čas telefonično v zvezi Hitler in njegov gost španski notranji minister Serrano Suner, ki je bil v ta namen poslan v Berlin. Ukrepali so ob enem o usodi Grčije, Jugoslavije in Turčije, španiji predlagajo, naj gre v vojno v nagrado za Gibraltar in kos Afrike, Grčija bo podvržena Italiji in Turčija naj se pridruži osišču. Jugoslavija je že zraven in čaka, kaj in kako jo bodo razkosali. Ker Hitler Anglije ni mogel premagati na njenih otokih, jo so skušali zlomiti skupno z Italijo v Sredozemlju in Afriki. Čudež bo, ako se bo mogla čisto osamljena dolgo upirati tolikim premoči.

Ameriško časopisje je v sedandni kampanji večinoma za Willkieja. Posebno največji, najbogatejši dnevniki in magazini so skoro vsi zanj. Ako bo milijonarji odločevali, bo prihodnji predsednik torej Willkie. Sicer jih je precej tudi za Roosevelta, a v primeri z Willkiejevimi so v manjšini.

ki jo Prosvetna matica izda v knjigi. Na predlog F. Alesha sklenjeno, da naj ima odbor P. M. glede izdajanja knjige in spisa zanj pravico ukreniti kar bo smatral za potrebno.

Tisk in literatura. Pogorelec pravi, da se tisk draži, mi pa smo pred leti ceno koledarju znižali z dolarja na 75c. Meni, da je to za tako knjigo prepepeni in priporoča, da se cena zviša na dolar. Tauchar meni, da je ideja dobra, toda določitev cene je stvar upravnega odbora. Tudi drugi so mnenja, da je koledar sedaj prepepeni. Zaitz izvaja, da ga bo marsikje po zvišanju težje prodajati. A nekaj je treba ukreniti. Ako bi morali vse delo, ki ga imamo s to knjigo plačati, je ne bi mogli izdajati. O ceni koledarja bo ukrepal upravni odbor na svoji prihodnji seji. Nastane vprašanje, ali naj izvolimo za štetje glasovnic sedanjega referenduma poseben odbor. Na predlog Fr. Zaitza sklenjeno, da naj se to delo poveri nadzornemu odseku. Konec seje.

IZ UPRAVNIŠTVA

Prošli teden smo nekaterim naročnikom, ki jim je naročnina potekla poslali opomine, druge pa bodo obiskali naši lokalni in potovalni zastopniki. Na vse apeliramo, da naročnino v kvartem obnovijo. Proletarac nima bogatih mecenov, ki bi ga podpirali, kadar je v krizi; odvisen je v prvi vrsti od naročnine ter nekaj od oglasov ter prispevkov v tiskovni sklad. Zatorej naj vsak stori svojo dolžnost napram listu s tem, da naročnino obnovi, kot je Proletarac vrši vsa časa svojega obstanka — 35 let — a tem je bil in je zvest tovariš delavstva, na katerega se je vedno lahko zaneslo. To svojo misijo bo vršil tudi v bodoče. Vi vsi mu pa stojte ob strani a tem, da ste točni v obnavljanju naročnine ter v agitaciji za njegovo razširjenje.

UPRAVNIŠTVO.

Cicero česko mesto. Približno 70 odstotkov prebivalstva mesta Cicero tik Chicaga je češkega pokolenja. Sedaj šteje kakih 70.000 ljudi.

LEON BLUM IZ SLAVE V ZAPOR

Leon Blum je bil pred par leti še slaven mož in med ljudstvom član po vsi Franciji. Na ogromnih socialističnih manifestacijah so mu prirejali navdušene ovacije. Postal je l. 1936 načelnik vlade, ki se je s parlamentom vred lotila socialnih reform. Z njimi so francoski delavci in kmetje veliko pridobili. Le bogataši jih niso bili veseli. Kajti čimveč koristi ima od svojega dela delavec, toliko manj ostane dobička za njegove izkoriščevalce.

Industrialci so bili valed novih zakonov tako razljuteni, da so začeli ovirati produkcijo in jo še posebno vrgli s tira ko se

LEON BLUM

je Franciji najbolj mudilo v nji, posebno v municijskih obratih, vsled rastoče vojne nevarnosti. Pod geslom narodne obrambe in po lanskem septembru vsled nastale vojne so delavce primorali popustiti v morskaki pridobitvi. Seveda je to veljalo le za dobo vojne.

Ampak vojna se je za Francijo in njen proletarijat slabo končala. Socialni zakoni so bili razveljavljeni. Nove zakone in odredbe izdaja vlada kakor v totalitarnih deželah. Slovitno geslo francoskega

ljudstva, "svoboda, enakost, bratstvo", ki ga je uveljavila velika francoska revolucija, da so ga morali v onih dneh uklesati v stene svojih palač tudi reakcionarji in cerkve, je bilo sedaj v vladnim dekretom razveljavljeno. Organizacije in stranke, ki so verjele vanj, so razpuščene ali pa imajo roke toliko zvezane, da jim je onemogočeno delovati.

Načelnik vlade v Vichyju, maršal Petain, je dejal v govoru po radiu, da je svoboda lepa beseda in to je kar se nje tiče približno vse. Tudi beseda bratstvo je mikavna, toda je le iluzija. In isto velja za enakost, je dejal Petain. Pod tem geslom se je Francija demoralizirala, pravi on, zato bo morala sedaj delati in plačati za grehe v prošlosti. Namesto svobode bo vsakdo podvržen strogi državni kontroli in delal bo po navodilih oblasti.

Izguba svobode je udarila posebno socialiste in odbornike unij. Leon Blum je ena izmed tih, ki si jih je izbral za žrtve nov režim.

Kot je bilo v tem listu že poročano, so ga zaprli na gradu Chazeron. Kaj z njim nameravajo, ni znano. Lahko, da ga obdrže v ječi brez sodbe, lahko pa tudi vprižore obravnava, v kateri bodo tožitelji dokazovali, kako pogubna je bila za Francijo Blumova politika za sodelovanje in zvezo z Rusijo, in slična politika za zvezo z Anglijo.

Dalje bi na taki obravnavi dokazovali, kako škodljive so bile postave, ki jih je izvojeval Blumov režim. Njih posledica je bila po trditvi reakcije lenarjenje med delavstvom in zastoj industrije.

Blum bi bil v zadnjih dneh vojne lahko pobegnil iz Francije, kakor je to storilo mnogo bivših ministrov in drugih politikov. Toda je rajše ostal v Franciji, pa naj se mu zgodi karkoli.

NA KOGA SE ČEHI ZA OSVOBODITEV SE LAHKO ZANAŠAJO?

Čehi so po izgubi neodvinosti svoje dežele zelo želeli, da bi sklenile zvezo proti Nemčiji Anglija, Rusija in Francija. Pogajanj za tak sporazum, ki so se lansko poletje vršila v Moskvi, so se radovali.

Pakt med sovjetsko in nemško vlado, sklenjen avgusta lansko leto, pa jih je ne le presenetil nego tudi razočaral. Vzlic njemu je češki poslanik Zdenek Fierlinger ostal v Moskvi. Ko je namreč Hitler zveličal pod svoj "protektorat", sovjetska vlada njegove okupacije ni priznala, kakor tudi ameriška, francoska in angleška vlada ne. Zato so poslaniki bivše čehoslovaške republike pri vladah teh dežel ostali na svojih mestih.

Prvi izmed njih je moral oditi Zdenek Fierlinger. V Moskvi jim je postala njegova prisotnost vsled utrjevanja odnošajev med Rusijo in Nemčijo nadležna. Mož je dobil lanskega decembra namig, da je boljše, če se izseli. O svojem odhodu je sporočil tujim novinarjem, ki so prišli na postajo pogledati, če bo češkega diplomata in bivšega premierja čehoslovaške republike spremlil v vlak kak član sovjetske vlade, kakor je običaj. A ni bilo nikogar. To je pomenilo, da kar se sovjetske vlade tiče, češkega poslanika več ne priznava za zastopnika pogažene republike.

Drugi slični slučaj se je dogodil s češkimi zastopniki letos v Franciji. Po Hitlerjevi zmagi pač ni bilo drugega pričakovati.

Sedaj se Čehi morejo zanašati samo še na Anglijo in Roosevelta. Češko poslanništvo v Washingtonu, ki mu načeljuje minister Hurban, nemoteno posluje, ker ameriška vlada neče pomagati nemškemu poslaniku, da bi primorali Čeha predati svoj urad.

Čehi vedo, da se svoje nadejati osovoboditve svoje dežele edino če bo Hitler toliko poražen, da bo Anglija lahko ave-

ljavila svoje pogoje. A sedaj še nič ne izgleda, da se to zgodi. Ako ne bo nobena mogla drugo spraviti na kolena, bosta prisiljeni vojno končati s sporazumom, v katerem bi Nemčija ohranila, če bo hotela, vse, kar si je podjarmila.

JSKJ SKLENILA SPREMENITI IME, DRUGO V NJI OSTANE PO STAREM

(Nadaljevanje z 2. strani.)

mesec. gl. predsednik \$600 na leto, podpredsedniki po \$25 letno, pomožni tajnik \$175 mesečno, gl. blagajnik \$100 mesečno, urednik \$225 in pomožni urednik \$150 mesečno, predsednik nadzornega odbora \$125 letno in ostali nadzorniki po \$100, predsednik potnega odbora \$25 mesečno, ostali po \$75 letno, predsednik finančnega odbora \$150 na leto, ostali po \$100. Dnevnice na potovanjih so po \$10.

Uslužbenci so imeli dosedaj od \$60 do \$135 na mesec. Samo dve moči sta prejemale nad \$100 mesečno.

Dobro razpoloženje

Med rednimi in častnimi delegati je vladalo ves čas dobro razpoloženje. Rekel bi, da v "spodnjih prostorih" večini še preveč. Tudi policijske ure

PRISTOFAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI
NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00
Ustanovljajte nova društva. Deset članov (12) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

mnogi niso nič upoštevali. Pa tudi potrebno ni bilo, ker sta oba župana izročila konvenciji "mestne ključke". Kar pomeni, da sme "slavna delegacija" rajati po mili volji.

JSKJ je na svojem polju aktivna, živa organizacija. Če ne bo v nji kakih nepredvidenih ovir, ali kakih sporov, ki se lahko pojavijo, ali afer, ima vse pogoje za nemoteno napredovanje.

Tudi Mehiko proti komunistom

V novem mehiškem kongresu so bili komunisti obdolženi protidržavnega delovanja, za služabnike tujih interesov in za izpodkopalce reda in mira. Valed tega je bila imenovana posebna komisija, ki bo preiskovala njihovo delovanje.

Ameriški Nemci in Italijani proti Rooseveltu

Izid v raznih primarnih volitvah minule tedne dokazuje, da so ameriški Nemci in Italijani glasovali večinoma za take kandidate, ki so najbolj proti Rooseveltu. Maščujejo se nad njim radi njegovih napadov na Hitlerja in Mussolinija.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

OKTOBER
CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 JSZ v nedeljo 20. oktobra v dvorani SNPJ.

NOVEMBER
WAUKEGAN, ILL. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 3. novembra v SND.

CLEVELAND, O. — Na Zahvalni dan v četrtek 21. novembra koncert soc. Zarje v SND, St. Clair Ave.

CHICAGO, ILL. — Koncert Save v nedeljo 24. novembra v dvorani SNPJ.

DECEMBER
CHICAGO. — Zabava kluba Slovenski center in letna seja v petek 6. decembra.

CLEVELAND, O. — Klub št. 49 JSZ priredi svoje letno plesno veselje dne 25. dec. zvečer v Slovenskem delavskem domu v Collinwoodu.

CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 JSZ v Masonic Temple, 23rd St. in Millard Ave.

1941.
MAREC
CHICAGO, ILL. — Priredba v korist Proletarca v nedeljo 2. marca v dvorani SNPJ.

APRIL
CHICAGO, ILL. — Koncert Save v nedeljo 20. aprila v dvorani SNPJ.

Pravo borbo so vedno vodili le mladi in bedni ljudje!

Palandech's Yugoslav-American Radio Broadcast every Saturday, 3 to 4 P. M. Station WHIP, 1480 kilocycles. (First Station on your dial.)

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS: 2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd 4:30-6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 5440
If no answer — Call Austin 5700

POSLUŠAJTE
vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE
Največja slovenska knjigarna v Zed. državah
Pišite po cenik PROLETARCU
2301 S. Lawndale Ave., Chicago

Support Thomas and Krueger

The main difference between Republicans and Democrats is that one is the party of the "ins" and the other the party of the "outs" who would like to get in.

Beyond that they are both alike and in equal measure pledged to preserving a dying capitalist order. And social reforms enacted by the Roosevelt administration during the depression years did not come about because of a sudden era of benevolence and good will among the men who sit in Congress, but out of sheer necessity, to avoid the catastrophic spectacle of millions of people starving to death in the richest nation on the face of the earth.

It was legislation of necessity, to meet an emergency. It was not something Democrats had been advocating for any considerable period of time previously. For that reason the New Deal program has not come anywhere close to adequately meeting the needs of the American people.

Those who have the interests of working class at heart truly, will cast their vote in November for the program embodied in the platform of the Socialist Party, in preference to the outright reactionary program of the Republicans and the mild liberal program of the Democrats.

Socialist candidates for president and vice-president, Norman Thomas and Maynard C. Krueger, both now touring the country, are bringing to the attention of the American people a program of social reforms truly drawn up in the interest of the common people.

Disgusted with the continued depression in which the lives of millions of men are wasting and opposed to the drive towards war supported by both old parties, thousands of people are enthusiastically rallying to the Socialist platform.

Every Socialist vote at the November election will be a protest against poverty in a land of plenty, against unemployment, against waste of billions of dollars and millions of lives in wars, and against an unbalanced economic system that allows most of the wealth of the land to accumulate in the hands of a small group while over 95 per cent of the people must go along on a bare subsistence level.

Socialist candidates will be on the ballot in most states where our Federation members and the progressive elements in the fraternal movements live, and every one of these votes should be cast for the Socialist candidates.

Another Bleak Winter Looms

Millions for "Defense"
But Relief Still Limited
By the Ability of People
To Starve

Wealthy America is again headed towards winter and relief officials of the richest nation in the world are asking themselves: What will happen to the needy when the cold days come?

The answer is not pleasant. It is that many who are already suffering will be compelled to endure additional privation.

It is a sad commentary on a nation where billions are being tossed into defense projects, relief officials admit, that relief is not provided on a basis of human needs, but according to the least amount of assistance that will keep body and soul together.

Relief bureaus are being flooded with appeals for help, of which the following letter reprinted from Washington, the nation's capital city, is a sample:

"September is here. Houses will soon be cold. How are we to care for our family this winter on \$40 per month? How can a mother bring up decent citizens under these circumstances? It's fight for every crumb of bread... can't sleep at night. Every day it's where am I going to get dinner from? My rent is due and the electricity will be shut off September 6. I haven't got it."

Relief officials sympathize, but say they are unable to help. The situation was thus explained by Robert E. Bondy, Washington director of public welfare:

"Relief appropriations during the current year are being kept within the appropriation only by exercise of arbitrary restrictions which have no sound relation to the needs of persons afflicted."

Branch No. 1 JSF Meets

CHICAGO.—An important meeting of Branch No. 1 JSF, at which voting on the JSF reorganization plan which has been under discussion in the JSF during the last four months, will be held at the Slovene Labor Center Friday evening, September 27.

Every member of the Branch should be present to cast his vote on this important issue and help with other work of the Branch, which includes night now, preparation for our dramatic presentation on October 20, at the SNPJ hall.

SOCIALISTS AND REFORMS IN LIFE

The notion of the other political parties is that practical politics are limited to such reforms as simply mitigate the extremes of poverty; the Socialist idea is that the national resources should be made available for the general national life, and that this class division, being in itself an evil and unjust thing, should cease.

When, therefore, we Socialists say that poverty can be prevented, we mean by "poverty" something very different from utter destitution. Poverty is not an absolute term. It is a relative term; relative to the kind of life which the actual resources of the world might be possible for men.

A man is a poor man if he is shut out from any of the possibilities of human life within the range of the general existing resources of the world.

To be below that standard is to be poor. To reserve for the enjoyment of a class alone any of these things which might be the common human heritage is evidence of injustice in our social organization. And if the whole of the proposals of the orthodox political parties for "social reform" within the existing order were carried out tomorrow, this fundamental injustice of class division and class privilege would still remain.

We should still not have a human society; but a class society of the rich and an underworld of the poor.

The power required to operate it being regulated as desired, an exercising machine operated with hand-lebars is said to give persons using it the beneficial effects of horse-back riding and rowing.

The Australian government will pay a bounty on motor vehicle engines when it has been determined that a factory capable of an annual production of 8,000 engines has been established in that country.

According to a University of Michigan scientist, the increasing size of this year's automobile license plates will cost motorists of that state \$1,000,000 more to overcome their resistance to the air.

To prevent it snagging on weeds, a Wisconsin man has invented a fish hook with a guard covering its point that is released to set the hook in a fish's mouth by pulling the line to which it is attached.

THE MARCH OF LABOR

Consumer Notes

A COLUMN OF USEFUL HOUSEHOLD INFORMATION

HAVE YOU TERMITES IN YOUR HOUSE?

There are 4 ways to tell whether termites have broken into the foundations or walls of your home, declares the Consumers' Guide, publication of the Consumers' Counsel Division of the Department of Agriculture.

First is to actually catch one of the insects. Termites leave their hiding places in winged formation during the spring and in the fall. This excursion might go on for several days or even weeks. Sometimes house-holders confuse flying ants with termites. A termite has a thick, heavy body, with long wings. Flying ants have a slender, wasp-like body, and shorter wings. You can also send a specimen of the insect to your State entomologist, or to the Bureau of Entomology, Department of Agriculture, Washington, D. C., for positive identification.

A second way is to examine carefully the masonry, walls, wood foundations, or window sills. If termites have got into them, you will find small earthlike tubes, about the size of a lead pencil, on the surface of the wood or masonry. These shelter tubes are built by the termites.

Third, tap the wood with a hammer. If it has a hollow sound, termites may have got into it. Or try sticking a sharp instrument, such as a screw driver, into the wood to see if the inside is already rotted.

Lastly, if you suspect a termite infestation, make a close-up study of the damaged wood or masonry work. If there are small piles of dirt piled up or if you hear a "clicking" sound of insects in wood, then termites are not the culprits, but some other insect.

Complete eradication of termites usually requires the advice of an expert. The Federal Bureau of Entomology and Plant Quarantine of the U. S. Department of Agriculture, Washington, D. C., will tell you how to guard against termites, and how to get rid of them.

These things go into your medicine cabinet

Into your medicine cabinet should go first of all those things that you need in time of emergency. Here is what Consumers Counsel says should be on the cabinet shelves:

An antiseptic, such as iodine, for scratches and cuts.

Something for burns, such as tannic acid, or baking soda for milder burns.

A pain killer, like aspirin which says on its label that tablets contain 5 grains.

A mild laxative, preferably mineral oil.

An emetic (in case of accidental poisoning) which might be sirup of ipecac.

A stimulant in case of fainting or unconsciousness. Aromatic spirits of ammonia will do in an emergency.

Those are the medicines and drugs you will need.

Then you need a toothbrush (comparatively small with bristles equal in length in well-separated rows); tooth-paste, preferably bearing the acceptance declaration of the American Dental Association or the Council on Dental Therapeutics; a yard roll of one-inch gauze bandage; a roll of half-inch adhesive tape; a small roll of absorbent cotton; a pair of blunt-edged scissors; a pair of tweezers; a clinical thermometer with the letters "NBS" etched on one end indicating it has been tested by the National Bureau of Standards; and, finally, a water bag that has a dealer's guarantee behind it.

To stock this well-filled medicine cabinet should cost about \$5.

Fighting Bomb Fires in London

Firemen are shown working amid the debris of one of the many buildings bombed and set afire by Nazi airmen in one of their raids on London. German air raids have been continuous during the past few weeks, keeping Londoners in air raid shelters much of the day and night.

Conscription Bill Passed

Wheeler and Clark Insist Legislation Gives Army "Club" Over Workers.

By JOHN CARSON

Congress has finally approved the conscription bill, and the policy of drafting men in peace-time has been established for the first time in American history.

President Roosevelt got practically everything he requested, but lawmakers continued to insist that he could not have won without the vigorous aid of Wendell L. Willkie, G. O. P. presidential nominee, who, at crucial moments, repeatedly came to the rescue of the champions of conscription, although a majority of his fellow-Republicans in House and Senate voted the other way.

While the conferees were considering the legislation, President William Green of the American Federation of Labor told a convention of Teamsters in Washington that the Federation was never against the principle of conscription and that it would loyally support the law. All the Federation had ever demanded, Green declared, was that conscription be held in abeyance until volunteer enlistments had been given a longer trial.

The measure as it passed the House differed in several particulars from the Senate bill, which made a conference committee necessary.

CHIEF PROVISIONS OF BILL

As finally reported by the conferees, the bill provides that 1,000,000 men between the ages of 21 and 35 may be called for a year of service similar to that of the regular army. The conscripts will be paid \$30 a month. When they finish the training, they will become members of a reserve force, subject to call for 10 years. The bill also attempts to preserve the seniority rights of railroad men who are drafted.

Conscripts may, if necessary, bring legal action to get their old jobs back after they finish their training, but there is doubt whether this provision will be sustained by the courts.

The conferees tossed out the Fish amendment, adopted by the House which would have deferred the draft date for 60 days, with the further provision that if 400,000 volunteers were enlisted in that time the law should not become effective.

The conferees accepted a House provision permitting the government to take over under lease plants of industrialists who refused to cooperate in the defense program. Balking plant

managers are liable to a fine of \$50,000 and three years' imprisonment. But they will be fully compensated for the use of their plants.

WARN LABOR TO BE ON GUARD

To the very end, bitter debate continued in the Senate and House, heightened by charges by Senators Burton K. Wheeler (Dem. Mont.) and Bennett C. Clark (Dem. Mo.), that, under the guise of conscription, "labor was being sold into bondage."

"Let those workers who are not taken into service under this measure," declared Wheeler, "remember that as a result of it a club will be held over the heads of working men. It will remain for the working people that if they do not do what they are told they will be drafted into the army. Let no laboring man fool himself as to what is the real purpose of this legislation."

Clark told the Senate that he had closely studied the so-called "M-Day" plan which has been worked out by the army for industrial mobilization and added:

"It is no secret that under that plan the result would be precisely what the Senator from Montana said would be the result of the present plan. It was the intention, by the use of the draft, to exercise such a club over labor by drafting workers into the army, just as was done in the last war."

DENIES ARMY HAS CLUB OVER LABOR

That the army had any such plan in mind was denied by Senator Edward R. Burke, "lame duck" Nebraska Democrat, who was in charge of the bill. He also insisted that the legislation gave the army no such power, even were it desired.

Senator Arthur Capper (Rep. Kan.) said he had a "heavy heart" as he looked back 25 years and recalled how "125,000 of our bravest young men died in the European war while we were creating 30,000 new millionaires from the profits of that war."

Capper added that, while manufacturers explained their unwillingness to take war orders until profit limitations were removed, "the young men who are drafted under this bill will not be able to explain that they can do better by engaging in some other occupation or pass the buck to subcontractors."

TIRE OUTPUT GOES UP; JOBS GO DOWN

In 1939, the average rubber industry worker produced 25 per cent more automobile, truck and bus tires than he did in 1937, only two years before.

That startling fact was revealed last week by the U. S. Census Bureau's first report on its "Census of Manufactures in 1939." the bureau makes such a census once in each two years, and publishes statistics for each industry. This time, the tire industry happens to be the first to have its figures disclosed.

"Technological progress"—the constant improvement of production machines and methods and the resulting increase in unemployment—is one of the greatest problems facing this country. Almost everyone knows that, but probably few people realize that this process is going on so fast as is indicated by this census report.

It shows that tire production rose from 45,668,599 in 1937 to 49,166,077 in 1939, an increase of 3,497,478, or 7 per cent.

Meanwhile, the number of tire workers fell from 63,290 in 1937 to 54,115 in 1939, a decrease of 9,175, or 14 per cent.

As a result, the production per worker was boosted from 721 to 908 tires, an increase of 25 per cent.

That came on top of "technological progress" which, in the years before 1917, many times multiplied the production of tires per worker. It would seem that there is no end to this "progress," or to the number of workers who lose their jobs because of it.

In some way, new jobs must be found for these workers, and if private industry cannot provide places for them, the government will have to do it.

Check War Profiteers, IAW Official Suggests

DETROIT.—International Secretary-Treasurer George F. Addes of the United Auto Workers has this suggestion for dealing with greedy war profiteers:

"If the selfish corporations won't produce unless they can bleed the government by huge profits, then there are other ways to get the airplanes and munitions and trucks produced."

"We workers do the work, and if the owners are going on a sit-down strike it would be quite easy for the government to get along without them during the emergency defense period."

Announcement to Social Security Act. Holders

If you would like to know the amount of wages credited to your Social Security Account, the Social Security Board will send you a statement if you ask for it.

As your old-age insurance benefits, and benefits for your family also, depend upon the amount of your wage credits, the Social Security Board provides opportunity for a check-up every year.

It is a chance to make sure all your wages on covered jobs have been reported to the government and duly credited to you. If there has been a mistake anywhere, NOW IS THE TIME to find out and ask for correction.

For your convenience in making the request, the board furnishes postcards which you can get from any Social Security Board field office. If there is no such office in your locality, ask your post office for the address of the nearest one.

The card is already addressed and needs only a one-cent stamp; but if you prefer, you can get it in a sealed envelope, under a three-cent stamp. In any case, the reply will come to you in a sealed envelope.

Social Security Board.

"The Great Dictator" Reported Best Ever

A number of authoritative critics in the movie world are proclaiming Charlie Chaplin's "The Great Dictator" as the finest film ever produced. Now completed, it has just been shown for the first time in its full length to studio executives. The Hays office has okayed it without a cut and the film will be released in 13 reels (running time: 2 hours and 10 minutes), with an intermission.

VISITORS

CHICAGO.—Frank L. Tomsic of Walsenburg, Colo., stopped at the Slovene Labor Center last week while returning home from the JSKJ convention in Waukegan.

Organization Conference

CHICAGO.—Illinois state Socialists will hold a state organization conference at 549 Randolph Street, at noon, Sept. 29. All members are urged to attend and help with the work of the Party.

WOMEN AND THE UNION

No one knows more about the value of a labor union to the workers than do the wives of the workers. These brave women had ample opportunity to gain a full and complete understanding of just what unionism means to the worker and his family. They know the difference between life under union and non-union conditions. That there is such a difference—a very great difference—is well known to any worker's wife who has had experience both ways. Ask any such woman whether she prefers union or non-union life. It is doubtful if you could find one in a million who would choose the non-union way. In the coal-mining industry, especially, these women have gone through years of hardship, sacrifice, privation and discouragement, only to be raised from the depths of despair by the coming of the union into their lives. They will tell you of the years during which their husbands went to work before daylight and returned home after dark, after laboring twelve or more hours in the depths of the mine without seeing sunlight. The miner's wife will tell you of the meager earnings of her husband in those long hours of toil. She will tell you how sorry she was for him, tired and exhausted, and how she made him as comfortable as possible. Even though she does not tell you so, you will at once detect the sympathy with which such a wife contemplated her husband's condition.

wage of \$5 a day. Instead of the twelve-hour day, he now works seven hours a day, five days a week. . . . He may live where he pleases and trade where he pleases.

With the increased earnings the wife can buy more and better food, clothes and other things for the family. They can live in a better house. The children can go to school. The home is brighter and happier. The whole outlook on life has changed since the union came.

It is no wonder that the women of miners' families believe in the union. It changed the course of their lives and brought more sunshine into their existence. It is not strange, therefore, that they are enthusiastic for the union. They know what the union has done for them and their families.

All honor is due to the brave and loyal wives of coal miners who fought so valiantly by the side of their husbands through the years of hardship and sacrifice. No other band of women in all of this broad land deserves greater praise for the fortitude with which they met and conquered the vicissitudes of their environment than the miners' wives. They were loyal to their homes, their husbands and children; they kept alive in their hearts and minds the hope that some day the union would come, because they knew what it would mean for them. And so the union came, and they were not disappointed.

In many places miners' wives and daughters are so enthusiastically interested in the union that they have organized ladies' auxiliaries which render valuable aid and encouragement to the men. With her sympathetic nature, her tenderness of heart and her keen understanding of the problems of life, the worker's wife exerts great influence on the man of toil.

—United Mine Workers Journal.

La Follette Sees Same Old Road as in 1917

The United States is being taken down the same road we took in 1917-17, Senator Robert M. La Follette of Wisconsin warned in a nation-wide radio broadcast recently.

"I feel as though I had walked into a movie only to discover that I had seen the same picture years ago, under a somewhat different name and with a different cast," he said.

Dissenting Opinion

New York City has abolished the supercharge in the grade A milk racket by establishing a single grade of "approved milk."

Approved by everyone except the milk companies.

Travel Department

The national guard can be sent to any part of the western hemisphere under the new mobilization act.

Slogan for the guardsmen: "See the U. S. first!"

And then the union came and with it came improvement in all things. They had longed for the union and looked forward to the day when it could break down the barriers that separated the miner and his family from happiness and the joy of life, but they had almost given up hope.

But the union came at last. After many long years of ceaseless struggle and effort, the union succeeded in beating down the opposition in reaching the helpless miner and his family. The union offered the miner organization and brotherhood and he eagerly grasped the opportunity to become a free man. There were no more twelve-hour day. There was no more seven-day work week. There was no more of starvation wages. There was an end to fear. The union had arrived.

Instead of earning a few cents a day the miner now has a standard